

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Bakalářská práce

Zanedbání povinné výživy v ČR

Michaela Nejedlíková

© 2013 ČZU v Praze

!!!

**Místo této strany vložíte zadání bakalářské práce.
(Do jedné vazby originál a do druhé kopii)**

!!!

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Zanedbání povinné péče v ČR" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 14.3.2013

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala JUDr. Ing. Pavlu Pikolovi, Ph.D, za odborné vedení, cenné rady a jeho trpělivost. Dále bych chtěla poděkovat Mgr. Janě Venclíčkové a Mgr. Martě Konvičkové, za jejich ochotu a čas, který mi věnovaly. V neposlední řadě také děkuji všem respondentům, za poskytnutí potřebných informací.

Zanedbání povinné péče v ČR

Neglect of the maintenance duty in the Czech Republic

Souhrn

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou zanedbávání povinné péče v České republice, jak z pohledu rodiče k dítěti, nejčastěji však bývalého manžela vůči dětem svěřeným do péče matky, tak i kterékoli osoby povinné k výživě jiné osoby. Teoretická část pak zahrnuje zejména charakteristiku pojmu vyživovací povinnost a její zanedbávání, jak se u nás tato situace vyvíjela z historického hlediska a postupné upravování a zdokonalování zákonů, které o tomto tématu pojednávají. Dále se zabývá možnostmi řešení v případě neplnění vyživovací povinnosti, neplacení alimentů a důsledkem toho i způsoby trestání.

Praktická část je zaměřena na aktuálnost této problematiky a řešeného tématu v praxi. Obsahuje dvě analýzy, které byly vypracovány na základě dotazníku a konzultace na oddělení sociálně-právní ochrany dětí. Na jejich základě je možné vyčíst jak kvantitativní, tak kvalitativní výsledky ohledně zanedbání povinné péče. Následně jsou uvedeny konkrétní případy ze života pro lepší představu čtenářů, posouzení z vlastních zkušeností a vyvození závěrů.

Summary

This thesis deals with the problem of neglect of the maintenance duty in the Czech Republic both in terms of parent to child, but most of the former spouse to the children entrusted to the care of their mother, and any person required caring for others. The theoretical part includes, as with us, this situation evolved in terms of history and the gradual adjustment and improvement of laws on this issue dealt with. It also deals with possible solutions in case of non maintenance, failure to pay alimony and consequently the methods of punishment.

The practical part is focused on the timeliness issue and solved this issue in practice. Includes two analyzes were made on the basis of a questionnaire and consultation in the department of social and legal protection of children. On this basis it is possible to read both quantitative and qualitative results regarding neglect of the maintenance duty. The following are specific cases of life for a better idea of readers, assess own experience and drawing conclusions.

Klíčová slova:

Výživné, zákon o rodině, soudní řízení, trestní zákon, ustanovení o účinné lítosti, práva a povinnosti, peněžní plnění, rozvod.

Keywords:

Alimony, family law, judicial procedure, criminal law, the provision of effective repentance, rights and obligations, financial performance, divorce.

Obsah

1	Úvod.....	1
2	Cíl práce a metodika	2
2.1	Cíl práce	2
2.2	Metodika	2
3	Přehled řešené problematiky.....	3
3.1	Obecné úvahy o výživném	3
3.2	Charakteristika právní úpravy vyživovací povinnosti.....	3
3.3	Druhy výživného	4
3.3.1	Vyživovací povinnost rodičů k dětem	4
3.3.2	Vyživovací povinnost dětí vůči rodičům	7
3.3.3	Vyživovací povinnost mezi ostatními příbuznými	8
3.3.4	Vyživovací povinnost mezi manžely	9
3.3.5	Vyživovací povinnost mezi rozvedenými manžely	10
3.3.6	Příspěvek na výživu a úhradu některých nákladů neprovdané matce	13
3.3.7	Vyživovací povinnost mezi partnery, po zrušení registrovaného partnerství a mezi druhem a družkou.....	14
3.3.8	Poručenství, opatrovnictví a pěstounství	15
3.4	Konkurence druhů výživného	16
3.5	Splatnost a započtení výživného	17
3.6	Kritéria výživného.....	18
3.6.1	Výživné u nezaměstnaných	18
3.6.2	Výživné u trestně stíhaných.....	19
3.6.3	Výživné u podnikatelů	19
3.6.4	Výživné s cizím prvkem	21
3.7	Rozsah výživného	22
3.8	Valorizace výživného.....	23
3.9	Promlčení a přiznání výživného.....	23
3.10	Splnění výživného za jiného.....	24
3.11	Dobré mravy	24
3.12	Zánik výživného	25
3.13	Vymáhání výživného	25
3.13.1	Vymáhání výživného formou výkonu rozhodnutí	26
3.13.2	Vymáhání výživného formou exekuce	27
3.13.3	Vymáhání výživného formou trestního oznámení.....	28

3.14	Stanovení výživného v ČR a v jiných zemích.....	30
3.14.1	Česká právní úprava.....	30
3.14.2	Zahraniční právní úpravy.....	32
4	Vlastní řešení	35
4.1	Kvantitativní analýza	35
4.1.1	Získané informace.....	35
4.1.2	Dílčí shrnutí	46
4.2	Kvalitativní analýza	47
4.2.1	Úvodní konzultace	47
4.2.2	Kladené dotazy a odpovědi.....	48
4.2.3	Výsledky a diskuze	49
4.2.4	Dílčí shrnutí	51
4.3	Případové studie.....	52
4.3.1	Případová studie č. 1	52
4.3.2	Případová studie č. 2.....	57
5	Zhodnocení výsledků.....	58
6	Závěr	59
7	Seznam použitých zdrojů.....	60
8	Přílohy.....	I
8.1	Příloha č. 1	I
8.2	Příloha č. 2	II
8.3	Příloha č. 3	III
8.4	Příloha č. 4	IV
8.5	Příloha č. 5	VI
8.6	Příloha č. 6	VII
8.7	Příloha č. 7	VIII
8.8	Příloha č. 8	IX
8.9	Příloha č. 9	X
8.10	Příloha č. 10.....	XIII
8.11	Příloha č. 11	XV

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1 – Doporučující tabulka pro stanovení výživného v ČR (v %)

Tabulka č. 2 – Doporučující tabulka pro stanovení výživného v ČR (v Kč)

Tabulka č. 3 – Tabulka pro stanovení výživného v Německu

Tabulka č. 4 – Tabulka pro stanovení výživného v Rakousku

Tabulka č. 5 – Tabulka pro odpočty při stanovení výživného v Rakousku

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1 – Rozvodovost rodičů

Graf č. 2 – Soužití v domácnosti

Graf č. 3 – Počet dětí

Graf č. 4 – Platy matek

Graf č. 5 – Platy otců

Graf č. 6 – Placení alimentů

Graf č. 7 – Důvody neplacení alimentů

Graf č. 8 – Řešení problému neplacení alimentů

Graf č. 9 – Výše placených alimentů na 1 dítě

Graf č. 10 – Rozhodnutí o výši alimentů

Graf č. 11 – Spokojenost s výší alimentů

Graf č. 12 – Informovanost o neplacení alimentů jako trestném činu

Graf č. 13, 14 a 15 – Vyhýbání se placení alimentů

Graf č. 16, 17 a 18 – Vlastní zkušenosti respondentů

Graf č. 19, 20 a 21 - Výše trestu za neplnění vyživovací povinnosti

1 Úvod

Téma zanedbání vyživovací povinnosti představuje v současné době velmi závažný problém na řešení, a je otázkou více než aktuální. V dnešní době neustále stoupá počet lidí, žádajících o pomoc či o radu v oblasti rodinného práva. Tento problém se týká téměř každého druhého rozvedeného páru. Bohužel na nesouladu otce s matkou utrpí nejvíce právě děti, které si to zaslouží ze všech nejméně. Je zřejmé, že v minulosti nedocházelo k rozvodům tolik jako dnes. Proto se musí naše zákony neustále novelizovat a zahrnovat sebemenší detaily, protože lidé, zejména to jsou otci, přicházejí s čím dál tím lepšími východisky a nápady jak se vyhnout placení povinných alimentů. Jejich výše je dána soudem podle platů rodičů a neplacení povinného výživného, či úmyslné vyhýbání se mu, se považuje za trestný čin.

Je zcela evidentní neustále se zvyšující počet rozvodových řízení v České republice. V porovnání s ostatními zeměmi Evropy patříme mezi země s nadprůměrnou intenzitou rozvodovosti. Je možné vidět nejen v televizi, jak narůstá počet případů sporů rozvedených rodičů o plnění svých povinností vůči dětem, i jejich následné potrestání či vymáhání dluhů. Jsou známé i případy, kdy rodiče lžou o výši svých platů, úmyslně berou práci s nižším platem či se stěhují do zahraničí jen proto, aby se vyhnuli svým povinnostem. Je velice smutné, že to jsou právě vlastní děti, na kom se rodiče snaží ušetřit a bohužel, ani hrozba sebevětšího trestu je nezastaví před ničím.

Tato práce vychází především z platného a neustále se měnícího občanského zákoníku a pracuje s aktuální právní úpravou. V práci je poukázáno na některé nedostatky při stanovování výživného a jeho plnění, případně navrhováno jejich řešení.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Základním cílem této práce je podat přehlednou a stručnou charakteristiku vyživovací povinnosti, vysvětlit její podstatu a funkci v České republice, zejména pak poukázat na neplnění této povinnosti a jaké sankce v tomto případě následují. Cílem praktické části je nastínit, jaká je situace s tímto spojená v současné době na základě analýzy dat, získaných pomocí dotazníku, poukázat na případné nedostatky z hlediska trestů a navrhnout možná východiska.

2.2 Metodika

Teoretická část práce byla vypracována metodou studia odborné literatury, odborných článků, internetových odkazů, právních předpisů a důvodových zpráv. Poté utříděním a sumarizací těchto poznatků a jejich systematickým sepsáním. Praktická část byla vyhotovena na základě dvou analýz a dvou případových studií. První kvantitativní analýza vychází z dotazníku, který byl vyhotoven autorem této práce. Data zjištěná v dotazníku byla získána formou odpovědí zúčastněných respondentů. Druhá kvalitativní analýza je založena na autorově návštěvě oddělení sociálně-právní ochrany dětí a následnou konzultací s vedoucí tohoto oddělení. Sociálním pracovníkům byly dále autorem kladeny dotazy a ti na ně odpovídali. Případové studie autor vypracoval z důvodu lepší orientace čtenářů v dané problematice. Na základě poskytnutých dat (návrhy, odvolání a rozsudky) byly vykresleny dva konkrétní příběhy ze života pro představu řešení zanedbání povinné péče v praxi. Na závěr byly vyhodnoceny zjištěné výsledky a přidány diskuze autora.

3 Přehled řešené problematiky

3.1 Obecné úvahy o výživném

Pojem „výživné“ není zákonem o rodině výslovně definován. Lze však odvodit, že se jím rozumí zabezpečování a úhrada potřeb mezi subjekty rodinně-právního vztahu, nejenom tedy zajišťování výživy ve vlastním slova smyslu, ale i uspokojení ostatních hmotných a kulturních potřeb oprávněného subjektu v rozsahu, který je dán odlišně podle jednotlivých druhů vyživovací povinnosti. (HRUŠÁKOVÁ, KRÁLÍČKOVÁ, 2006) Zákon o rodině výživným rozumí uspokojování všech životních potřeb toho, komu má být poskytováno. Výživou dítěte je míněno opatřování všech životních potřeb pro jeho všestranný rozvoj po stránce fyzické a duševní. (Zákon č. 401/2012 Sb., o rodině)

3.2 Charakteristika právní úpravy vyživovací povinnosti

Obecně lze právní úpravu výživného charakterizovat následujícím způsobem:

- 1) Vyživovací povinnost vzniká ze zákona, za splnění podmínek, které zákon pro vznik jednotlivých druhů vyživovací povinnosti vyžaduje.
- 2) Vyživovací povinnost je v zákoně o rodině upravena pouze mezi taxativně vymezenými subjekty. Právní úprava zohledňuje zejména manželský (resp. bývalý manželský) a rodičovský status, dále pak poměr mezi ostatními příbuznými a upravuje majetková práva matky dítěte vůči jeho otci, za kterého není provdána (resp. pravděpodobnému otci). Nicméně, smluvně lze založit vyživovací povinnost i mezi jinými subjekty než fyzickými osobami vymezenými v části třetí zákona o rodině (např. druhem a družkou).
- 3) Právní úprava vyživovací povinnosti vycházející ze zásady solidarity, resp. principu vzájemné pomoci klade důraz na dobrovolnost, včasnost a pravidelnost plnění.
- 4) Předpokladem pro vznik a uplatnění práva na výživné je zásadně stav odkázanosti na výživu, resp. neschopnost samostatně se živit.
- 5) Právo na výživné se nepromlčuje.
- 6) Rozpor s dobrými mravy je negativním kritériem. Jednotlivá ustanovení je nutné zásadně interpretovat a aplikovat v souladu s etickými hledisky.

- 7) Oprávněný ani povinný subjekt nemohou smluvně převést právo nebo povinnost na třetí osobu. Dohoda je možná pouze o způsobu plnění vyživovací povinnosti.
- 8) Předmětem vyživovací povinnosti je plnění výživného. Výživné může být plněno jednak poskytováním pravidelně se opakujících peněžních dávek, ale může spočívat i v poskytování určitých naturálních plnění, např. bydlení, ošacení, živobytí apod. Za plnění vyživovací povinnosti pokládá zákon i výkon osobní péče o osobu oprávněného.
- 9) Vzhledem k tomu, že potřebnost na straně oprávněného je zásadně dlouhodobého charakteru, podstatná změna poměrů může vést ke změně výše výživného.
- 10) Vyživovací povinnost zaniká se zánikem právního vztahu oprávněný – povinný, nejpozději však s pominutím stavu odkázanosti na výživu. (HRUŠÁKOVÁ, KRÁLÍČKOVÁ, 2006)

3.3 Druhy výživného

Vyživovací povinnost vzniká jen mezi těmi subjekty rodinně právních vztahů, mezi kterými to zákon o rodině přímo stanoví.

Zákon o rodině tedy upravuje vyživovací povinnost pouze mezi příbuznými v řadě přímé, mezi manžely, mezi rozvedenými manžely a zvláštní omezené právo na výživné má vůči otci svého dítěte i matka, která za něj není provdána. Naše rodinné právo nezná vyživovací povinnost mezi sourozenci a mezi dítětem a jeho tzv. nevlastním rodičem. (HRUŠÁKOVÁ, KRÁLÍČKOVÁ, 2006)

Zákon o rodině ve své třetí části upravuje následující druhy vyživovací povinnosti:

- 1) vyživovací povinnost rodičů k dětem (§ 85 ZOR),
- 2) vyživovací povinnost dětí vůči rodičům (§ 87 ZOR),
- 3) vyživovací povinnost mezi ostatními příbuznými (§ 88 ZOR),
- 4) vyživovací povinnost mezi manžely (§ 91 ZOR),
- 5) vyživovací povinnost mezi rozvedenými manžely (§ 92 ZOR),
- 6) příspěvek na výživu a úhradu některých nákladů neprovdané matce (§ 95 ZOR).

3.3.1 Vyživovací povinnost rodičů k dětem

Povinnost poskytovat dítěti výživné vyplývá přímo z právní existence vztahu mezi rodiči a dětmi, tj. u matky okamžikem narození dítěte, u otce pak na základě určení otcovství. Vyživovací povinnost mají k dítěti oba rodiče, a to podle svých

schopností (dosažené vzdělání, kvalifikace, dovednosti), možností (situace na trhu práce) a majetkových poměrů (způsob trávení volného času, dovolených, vlastnictví nemovitostí). (NOVÁ, TĚŽKÁ, 1995)

Dítě má právo podílet se na životní úrovni svých rodičů. To znamená, že za odůvodněné potřeby dětí by bylo možné považovat, tam, kde to majetkové poměry povinného rodiče připouštějí, i tvorbu úspor zabezpečujících zejména budoucí studium, pojištění apod. Výživné tedy nemusí být stanoveno tak, aby je dítě hned spotřebovalo. Ovšem z výživného pro dítě by neměly být uhrazovány potřeby dalších lidí (např. druhého rodiče, dětí z jeho pozdějšího manželství apod.). (KRÁLÍČKOVÁ, 2000)

Tehdejší literatura k tomuto problému přistupovala trochu jinak. Uváděla, že odůvodněné potřeby dítěte mají svoji konkrétní hranici, ta je dána zásadně spotřebním charakterem výživného a rozsahem potřeb pro rozvoj člověka v socialistické společnosti. Výživné nad tuto hranici by vedlo buď k ne hospodárnosti, nebo k vytváření větších úspor (pravidelné krátkodobé úspory na určitý konkrétní účel jsou naproti tomu obvyklé), nebo by jimi mohly být uspokojovány nepřímo zčásti i potřeby jiných osob. (RADIMSKÝ, RADVANOVÁ, 1989)

Při určení rozsahu vyživovací povinnosti soud přihlíží též k tomu, který z rodičů a v jaké míře o dítě osobně pečuje (např. matka o novorozené dítě nebo dítě zletilé, avšak invalidní). Žijí-li rodiče spolu, přihlédne se i k péči rodičů o společnou domácnost. (TĚŽKÁ, 1989)

Doba trvání je dána stavem odkázanosti dítěte na výživu od svých rodičů. Vyživovací povinnost rodičů k dětem trvá tak dlouho, dokud nejsou děti schopny se samy žít. Schopnost samostatně se žít bývá tradičně interpretována extenzivně jako schopnost samostatně uspokojovat všechny potřeby. Trvání vyživovací povinnosti není limitováno dosažením zletilosti dítěte (dosažení zletilosti má však význam zejména z hlediska procesního) ani dovršením 26 let dítěte (tato věková hranice je významná např. pro přiznání dávek). (Zákon č. 401/2012 Sb., o rodině)

Schopnost dítěte samo se žít může nastat i před nabytím zletilosti (dítě nastoupilo do zaměstnání, případně má příjmy z majetku, které mu umožňují hradit všechny své potřeby). Rodiče mají právo spravovat toto jmění dítěte, současně jsou však povinni činit tak s péčí řádného hospodáře. (PLECITÝ, SALAČ, 2001)

Konstantní judikatura stojí na stanovisku, že absolvování povinné školní docházky neznamená, že dítě je schopno samo se živit. (VESELÁ a kol., 2005)

V literatuře bývá poukazováno na elasticitu vyživovací povinnosti, tj. na možnost jejího obnovení v případě relativního zániku. Vyživovací povinnost rodičů k dětem relativně zaniká např. tehdy, jestliže děti dokončí gymnázium, nejsou přijaty na vysokou školu, nastoupí do zaměstnání a jsou schopny samostatně se živit. Pokud např. po roce, kdy začnou opět řádně studovat, pozbudou současně schopnosti samostatně uspokojovat své potřeby, vyživovací povinnost rodičů se zásadně obnoví. Absolutně vyživovací povinnost rodičů k dětem zaniká se zánikem právního vztahu, tj. až smrtí subjektů, popř. právní mocí rozhodnutí soudu o osvojení.

Jestliže dítě nenabude schopnosti samostatně se živit např. z důvodu plné invalidity, vyživovací povinnost rodičů bude trvat po dobu celého jeho života. (Zákon č. 401/2012 Sb., o rodině)

3.3.1.1 *Řízení o určení výživného pro dítě*

Při rozhodování o výživném rozlišuje zákon o rodině, zda se jedná o výživné pro nezletilé nebo zletilé dítě. U nezletilých dětí rozhoduje soud i bez návrhu, o výživném zletilých dětí rozhoduje soud jen na základě žaloby (§ 99 ZOR). U nezletilých dětí může soud přiznat výživné i za dobu minulou, a to nejdéle tři roky zpětně, u zletilých dětí rozhoduje soud o výživném jen od doby podání žaloby (§ 98 odst. 1 ZOR). Z uvedeného vyplývá, že soud v podstatě může o výživném pro nezletilé dítě rozhodovat pouze tehdy, je-li rozhodnuto o výchovném prostředí. (HRUŠÁKOVÁ, KRÁLÍČKOVÁ, 2006)

Aby tedy soud mohl rozhodnout o vyživovací povinnosti pro dítě pro dobu po rozvodu, musí být stanoveno, u koho bude dítě žít a k čím rukám bude tedy výživné placeno.

- 1) Je-li rozhodnuto tak, že se dítě svěruje do péče oběma rodičům (**společná výchova**) jedná se o problematickou situaci. Z povahy věci (není stanoveno, s kým bude dítě žít) vyplývá, že nelze ani stanovit kdo komu bude platit výživné. (KRÁLÍČKOVÁ, 2000)
- 2) Jestliže je však dítě svěreno do péče oběma rodičům a současně jsou určena období, kdy má dítě u toho kterého žít (**střídavá výchova**), je nutné upravit vyživovací

povinnost oběma rodičům tak, aby v době, kdy je dítě u jednoho z rodičů, plnil konkrétní částku k jeho rukám druhý rodič a naopak. (HRUŠÁKOVÁ, KRÁLÍČKOVÁ, 2006) Podle Králíčkové, co se týká střídavé výchovy, je třeba mít za to, že je v zájmu dítěte tehdy, jestliže se na ní rodiče dohodnou, včetně všech ostatních záležitostí, tj. včetně předávání dítěte a zajišťování všech jeho osobních i materiálních potřeb (i výživného). (2000)

- 3) Pokud je dítě svěřeno do výchovy jednomu z rodičů (**individuální výchova**), je situace jednoduchá: druhému rodiči je stanovena povinnost plnit výživné k rukám rodiče, se kterým dítě žije. (HRUŠÁKOVÁ, KRÁLÍČKOVÁ, 2006) Pouze v tomto případě, může soud schválit dohodu o výživném nebo o něm i autoritativně rozhodnout. (KRÁLÍČKOVÁ, 2000)

3.3.2 Vyživovací povinnost dětí vůči rodičům

Vyživovací povinnost dítěte k rodičům vzniká pouze za podmínky, že dítě je schopno samo se živit. Zpravidla půjde o dítě zletilé, i když není vyloučen případ, že by tato vyživovací povinnost vznikla i dítěti nezletilému, které již nabylo schopnost samo se živit. (HRUŠÁKOVÁ, KRÁLÍČKOVÁ, 2006).

Jestliže to rodiče potřebují a děti jsou schopny se samy živit, jsou povinny zajistit svým rodičům slušnou výživu. Dítě má nárok na stejnou životní úroveň jako jeho rodiče. Rodiče však naopak nárok na stejnou životní úroveň jako dítě nemají, ale při určení konkrétní výše výživného bude soud přihlížet k tomu, aby rodiči zajistilo „slušnou výživu“. (VESELÁ a kol., 2005)

Pozn. Slušná výživa je svým rozsahem limitovanější než stejná životní úroveň, avšak širší než přiměřená výživa (přiměřený příspěvek). (Zákon č. 401/2012 Sb., o rodině)

Vyživovací povinnost dětí vůči rodičům je podpůrného charakteru. Rodič má v prvé řadě nárok na výživné vůči svému manželovi, případně rozvedenému manželovi, a pokud tyto vyživovací povinnosti se nemohou uplatnit, může vznášet nárok na výživné vůči dítěti.

Jestliže má oprávněný rodič více dětí, rozdělí se vyživovací povinnost mezi všechny děti podle poměru jejich schopností, možností a majetkových poměrů. Výživné rodiči však soud nepřiznává, jestliže by to bylo v rozporu s dobrými mravy. Tak rodič, který sám dobrovolně neplnil vyživovací povinnost vůči svým dětem, případně

se vyhýbal plnění vyživovací povinnosti, nestaral se řádně o své děti či byl dokonce zbaven rodičovské zodpovědnosti, nebude mít, až se sám ocitne v nouzi, vůči svým dětem nárok na výživné. (VESELÁ a kol., 2005)

Vyživovací povinnost dětí vůči rodičům může zaniknout následujícím způsobem:

- 1) Jestliže pomine stav odkázanosti na výživu u oprávněného rodiče (např. rodiči vznikne nárok na starobní nebo invalidní důchod ve výši zajišťující výši jeho potřeb),
- 2) jestliže oprávněný rodič uzavře manželství (a tudíž dojde ke vzniku vzájemné vyživovací povinnosti mezi manžely),
- 3) smrtí oprávněného nebo povinného,
- 4) jestliže povinné dítě ztratí schopnosti a možnosti výživné poskytovat. (HRUŠÁKOVÁ, KRÁLÍČKOVÁ, 2006)

3.3.3 Vyživovací povinnost mezi ostatními příbuznými

Ačkoli zákon o rodině upravuje vyživovací povinnost mezi ostatními příbuznými jako zvláštní druh vyživovací povinnosti, nejedná se o vyživovací povinnost v rámci širokého spektra rodinných a příbuzenských vazeb, ale výlučně o vyživovací povinnost mezi příbuznými v řadě přímé. Příbuznými v řadě přímé je nutné rozumět předky a potomky s výjimkou rodičů a dětí, neboť jejich vzájemná vyživovací povinnost je upravena samostatně. Vyživovací povinnost mezi ostatními příbuznými však na vzájemnou vyživovací povinnost mezi rodiči a dětmi navazuje. (HRUŠÁKOVÁ, KRÁLÍČKOVÁ, 2006)

Zákon o rodině také stanoví řadu pravidel a zásad pro uplatnění vyživovací povinnosti mezi příbuznými. Především se v rámci této vyživovací povinnosti uplatní zásada vzájemnosti. Dalším pravidlem je, že příbuzní vzdálenější mají vyživovací povinnost, jen nemohou-li tuto povinnost plnit příbuzní bližší. Zákon o rodině rovněž určuje vzájemnými poměr mezi povinnými, kteří jsou příbuznými v témže stupni, a to tak, že je-li několik povinných příbuzných v témže stupni, plní každý z nich vyživovací povinnost takovým dílem, jaký odpovídá poměru jeho schopností, možností a majetkových poměrů ke schopnostem, možnostem a majetkovým poměrům ostatních. Další zásadou, je zásada priority vyživovací povinnosti potomků, která znamená, že vyživovací povinnost mají především potomci oprávněné osoby. Jestliže však tuto

povinnost potomci plnit nemohou, přechází vyživovací povinnost na předky. (VESELÁ a kol., 2005)

Nejčastěji se vyživovací povinnost mezi ostatními příbuznými uplatní ve vztahu prarodiče a vnuk (vnuci) tehdy, jestliže rodič (rodiče) nemohou nebo nechtějí výživu svých dětí v plném rozsahu zajistit, popř. pokud není plnění výživného vymahatelné. Tato vyživovací povinnost se realizuje sice subsidiárně, ale prarodičům vznikne ze zákona, takže neplní za rodiče, ale sami za sebe. (Zákon č. 401/2012 Sb., o rodině) K tomu je nutno zdůraznit, že soud vždy zkoumá možnosti poskytovat výživné všech čtyř prarodičů, bez ohledu na to, za kterého rodiče budou vyživovací povinnost plnit.

V určitých případech nebude vyloučené ani stanovení vyživovací povinnosti prababičkám, popř. pradědečkům, neboť v některých rodinách je věkový rozdíl mezi generacemi velmi nízký a rodiče, a tím i prarodiče jsou ještě mladí. (HOLUB, NOVÁ, 1998)

Hrušáková k tomu dodává, že bude-li soud rozhodovat o výživném vůči prarodiči, který má příjmy z jiné než závislé činnosti podléhající dani z příjmů, pak i pro tohoto prarodiče platí povinnost prokázat soudu své příjmy a majetkové poměry. To znamená, že prarodiči, který bude mít větší majetek, lze stanovit výživné v podstatně vyšším rozsahu, než je zabezpečení pouze tzv. nutné výživy, tj. stanovit výživné v takové výši, aby umožňovalo i tvorbu úspor. (2000)

3.3.4 Vyživovací povinnost mezi manžely

Podle zákona o rodině jsou manželé povinni, ale i oprávněni žít spolu, být si věrni, vzájemně si pomáhat, vytvářet zdravé rodinné prostředí, a především podle svých možností, schopností a majetkových poměrů pečovat o uspokojování potřeb rodiny. V harmonickém manželství však manželé nejen dobrovolně pečují podle svých možností a schopností o uspokojování potřeb rodiny, dětí, ale také uspokojují potřeby své.

Vzájemná vyživovací povinnost mezi manžely doplňuje katalog základních práv a povinností muže a ženy ve svazku založeném manželstvím. Cílem a účelem vzájemné vyživovací povinnosti mezi manžely je zajištění zásadně stejné životní úrovně oběma manželům, a tím i naplnění společenské, ekonomické a biologické funkce rodiny.

Vzájemná vyživovací povinnost mezi manžely je podmíněna existencí manželství. To znamená, že nemůže vzniknout mezi osobami žijícími v tzv. nesezdaném soužití, tj. mezi druhem a družkou. (HRUŠÁKOVÁ, KRÁLÍČKOVÁ, 2006)

Právní úprava vyživovací povinnosti mezi manžely je ovlivněna několika základními zásadami. Jednou z nich je dobrovolnost plnění vycházející z obecného principu rodinného práva – tj. solidarity, resp. principu vzájemné pomoci. Další zásadou je zásada vzájemnosti. To znamená, že zákon o rodině důsledně respektuje ústavní rovnost muže a ženy. V praxi však právo na výživné uplatňují většinou manželky vůči svým manželům. Tato skutečnost je důsledkem celkově nižších příjmů žen, práce na částečný úvazek, mateřských dovolených, nikoli však nerovnosti založené zákonem. Poslední zásadou je stejná životní úroveň mezi manžely zásadně po celou dobu existence manželství. (VESELÁ a kol., 2005)

Zásadou vzájemnosti a stejné životní úrovně obou manželů se vyživovací povinnost mezi manžely podstatně odlišuje od ostatních druhů vyživovací povinnosti, které vycházejí vždy z určitého stupně odkázanosti oprávněné osoby na výživu. (HRUŠÁKOVÁ, KRÁLÍČKOVÁ, 2006)

Z toho vyplývá, že předpokladem pro vznik vyživovací povinnosti mezi manžely není tzv. stav odkázanosti na výživu. To znamená, že např. manželka, která má průměrné příjmy ze závislé činnosti, může požadovat výživné po svém manželovi, který podniká a dosahuje nadprůměrných příjmů, v takovém rozsahu, aby jejich životní úroveň byla zásadně stejná. Výživné tedy nemusí mít spotřební charakter. (KRÁLÍČKOVÁ, 2000)

Jestliže jeden z manželů neplní tuto povinnost dobrovolně, určí soud na návrh některého z nich její rozsah, přičemž přihlédne k péči o společnou domácnost. Rozsah vyživovací povinnosti stanoví tak, aby hmotná a kulturní úroveň obou manželů byla zásadně stejná. (HOLUB, NOVÁ, 1998), (viz příloha č. 1)

3.3.5 Vyživovací povinnost mezi rozvedenými manžely

Zákon o rodině upravuje vedle vyživovací povinnosti mezi manžely také vyživovací povinnost mezi rozvedenými manžely. Jedná se však o dva samostatné, na sobě nezávislé instituty. (KRÁLÍČKOVÁ, 2000)

Účelem vyživovací povinnosti k rozvedenému manželovi je do určité míry vyrovnání nestejně možnosti zabezpečit si přiměřenou životní úroveň, která má svůj původ v existenci manželství. Nárok na výživné pro rozvedeného manžela, přesněji nejčastěji za současné praxe pro manželku, nevzniká automaticky rozvodem manželství, ale pouze za splnění zákonem stanovených podmínek. (VESELÁ a kol., 2005)

Rozvodem manželství zanikají všechny osobní a právní vztahy mezi manžely. V materiální oblasti to předpokládá, že každý z manželů je povinen se postarat sám o sebe. Zákon však v zájmu zmírnění některých majetkových dopadů upravuje výjimky. Pokud rozvedený manžel, který vyžaduje výživné, není schopen se živit vlastní prací, má proti bývalému manželovi právo domáhat se příspěvku na přiměřenou výživu. Stejně jako v jiných případech, kdy jde o určení povinnosti platit výživné (příspěvek na přiměřenou výživu), rozhodují schopnosti oprávněného zajistit si prostředky k vlastní výživě, tj. výdělečné schopnosti a možnosti, jakož i majetkové poměry. (viz příloha č. 2)

Přiměřená výživa podle současného znění zákona o rodině neznamená pokrytí jen zcela nezbytných potřeb, ale i uspokojování dalších osobních potřeb. To však neznamená, že by rozvedený manžel měl právo na zásadně stejnou hmotnou a kulturní úroveň, jako mají manželé, jejichž manželství trvá, ani nárok na slušnou výživu, kterou jsou povinny svým rodičům zajistit děti. (Zákon č. 401/2012 Sb., o rodině)

Podle § 760 odst. 2 ObčZ vezme soud při rozhodování o výživném nebo o jeho výši zřetel, jak dlouho rozvedené manželství trvalo a jak dlouho je rozvedeno, jakož i zda

- a) si rozvedený manžel neopatřil přiměřené zaměstnání, přestože mu v tom nebránila závažná překážka,
- b) si rozvedený manžel mohl výživu zajistit řádným hospodařením s vlastním majetkem,
- c) se rozvedený manžel podílel za trvání manželství na péči o rodinnou domácnost,
- d) se rozvedený manžel nedopustil vůči bývalému manželu nebo osobě mu blízké činu povahy trestného činu, nebo

e) je dán jiný obdobně závažný důvod. (Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník)

S růstem rozvodovosti stoupá také počet žen, které si nejsou schopny zajistit výživu svou prací, případně svými důchody. Jedná se zejména o mladé ženy, které v důsledku péče o nezletilé děti pracují na zkrácený úvazek, o starší ženy, které byly celá „produktivní léta“ v domácnosti a zabezpečovaly její chod, a ztratily tak svoji původní kvalifikaci, nebo i o ženy důchodového věku, kterým nevznikl na vlastní důchod nárok, např. v důsledku „mezer“ v pojištění, nemoci apod. Ačkoli je právní úprava vyživovací povinnosti mezi rozvedenými manžely založena na zásadě vzájemnosti, ve většině případů uplatňují právo na výživu proti svému rozvedenému manželovi právě ženy. V literatuře se v této souvislosti hovoří o tzv. feminizaci chudoby. (HRUŠÁKOVÁ, KRÁLÍČKOVÁ, 2006)

Právo na výživné podle § 94 ZOR obecně zaniká, jestliže oprávněný manžel uzavře nové manželství nebo povinný manžel zemře. Vyživovací povinnost může zaniknout též poskytnutím jednorázové částky na základě písemné smlouvy. (viz příloha č. 3) Tím se rozumí částka, na které se účastníci dohodli s tím, že pokrývá veškeré další nároky na výživné. Smlouva o tomto vyrovnání musí mít písemnou formu; jinak je neplatná. Jestliže bude uzavírána v souvislosti s nesporným (smluveným) rozvodem, musí být podpisy na ní úředně ověřeny. (Zákon č. 401/2012 Sb., o rodině)

3.3.5.1 Tvrdoštní klauzule

Podle § 93 odst. 1 ZOR může soud rozvedenému manželovi, který se porušením manželských povinností na rozvratu manželství převážně nepodílel a kterému byla rozvodem způsobena závažná újma, přiznat proti jeho bývalému manželovi výživné ve stejném rozsahu, jako je vyživovací povinnost mezi manžely, tedy v rozsahu stejné životní úrovně. (HOLUB, NOVÁ, 1998)

V praxi se pro tento rozsah vyživovací povinnosti k rozvedenému manželovi ujal název „sankční výživné“. Není to však zcela přesné. Možnost stanovení výživného není v tomto případě založen na tom, že manžel porušoval své povinnosti, zapříčinil rozvrat a teď je povinen bývalé manželce hradit výživné v rozsahu stejné životní úrovně, ale konstrukce tohoto ustanovení je přesně opačná. (VESELÁ a kol., 2005) Rozvrat manželství mohl případně vzniknout i z nějaké objektivní příčiny (např. závažná

duševní choroba apod.). V praxi však nejčastěji jde o situace opouštěné starší manželky či manželky pečující o malé dítě, kdy bohatý manžel-podnikatel si našel jinou, mladší, štíhlejší...Pro rozhodování o výživném v rozsahu stejné životní úrovně tedy není podstatné, zda oprávněný manžel je schopen sám se živit. (HRUŠÁKOVÁ, 2000)

Uvedený rozsah výživného však soud může přiznat jen po dobu tří let od právní moci rozsudku o rozvod manželství, nikoli od zahájení řízení o určení výživného (§ 93 odst. 2 ZOR). Pak ovšem není vyloučeno, aby byl uplatněn nárok na přiměřenou výživu, ovšem již za splnění podmínky, že oprávněný manžel není schopen sám se živit. (KRÁLÍČKOVÁ, 2000), (viz příloha č. 4)

§ 762 odst. 2 ObčZ dodává, že dopustil-li se bývalý manžel vůči druhému manželovi jednání, které naplňuje znaky domácího násilí, nemá právo na výživné, ač by jinak podmínky přiznání práva na výživné splňoval. (Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník)

3.3.6 Příspěvek na výživu a úhradu některých nákladů neprovdané matce

Zákon o rodině upravuje vzájemnou vyživovací povinnost zásadně pouze mezi subjekty, které k sobě poutá rodinně-právní vztah, resp. bývalý rodinně-právní vztah. Ačkoli mezi otcem dítěte a matkou dítěte, kteří nejsou manžely, nevzniká takový právní vztah a z něj vyplývající práva a povinnosti jako mezi manžely, zákon o rodině přesto s ohledem právě na společné dítě tento vztah neopomíná. Dítě narozené mimo manželství má tedy v podstatě právo na péči obou svých rodičů, a zásadně by tedy také mělo sledovat jejich životní úroveň (hmotnou i kulturní), ať spolu žijí či nikoli. Rodiče dítěte by tak měli společně nést následky svého vztahu – nejen náklady spojené s výživou dítěte, ale také náklady vyplývající z těhotenství, porodu a náklady na výživu ženy pečující o novorozené dítě. (HRUŠÁKOVÁ, KRÁLÍČKOVÁ, 2006) § 920 odst. 1 ObčZ doplňuje, že povinnost k úhradě nákladů spojených s těhotenstvím a porodem vznikne muži, jehož otcovství je pravděpodobné, i v případě, že se dítě nenarodí živé. (Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník)

Otec dítěte, za kterého není matka provdána, je povinen matce přispívat přiměřeně na úhradu výživy po dobu dvou let, jakož i na úhradu nákladů spojených s těhotenstvím a slehnutím. K zajištění úhrady těchto nákladů, jakož i zajištění výživy dítěte po dobu, po níž by zaměstnankyni podle zvláštního předpisu náležela mateřská

dovolená, tj. po dobu 28, v případě osamělé ženy po dobu 37 týdnů (§ 195 ZPr), (Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce), může soud na návrh těhotné ženy uložit tomu, jehož otcovství je pravděpodobné, aby potřebnou částku poskytl předem. Přičemž toto právo žádat úhradu nákladů se promlčí ve třech letech ode dne slehnutí. To se však týká pouze nákladů spojených s těhotenstvím a slehnutím, nikoli nároku na výživné, neboť právo na výživné, jak již bylo řečeno, je nepromlčitelné. (HOLUB, NOVÁ, 1998) Pokud by se později zjistilo, že pravděpodobný otec, který takto uhradil náklady na výživu matky a dítěte, není biologickým otcem dítěte, může se tento muž domáhat úhrady toho, co vynaložil proti tomu, kdo byl uvedený náklady povinen uhradit, tedy vůči skutečně určenému otci. Pokud by nedošlo k určení otcovství, teoreticky by mohl vyplacenou úhradu požadovat po matce dítěte. (VESELÁ a kol., 2005)

Aby matka mohla uplatnit uvedené nároky, musí tedy dojít k porodu dítěte a musí být určeno otcovství buď souhlasným prohlášením, nebo soudním rozhodnutím. Není vyloučeno, aby tyto nároky uplatnila i matka vůči bývalému manželovi, jestliže se dítě narodilo v době tři sta dní od rozvodu manželství. (KRÁLÍČKOVÁ, 2000), (viz příloha č. 5)

3.3.7 Vyživovací povinnost mezi partnery, po zrušení registrovaného partnerství a mezi druhem a družkou

3.3.7.1 Vyživovací povinnost mezi partnery

Stejně jako v manželství partneři mají vzájemnou vyživovací povinnost. Při úpravě vzájemné vyživovací povinnosti byla převzata příslušná ustanovení zákona o rodině týkající se vyživovací povinnosti mezi manžely a některá společná ustanovení o výživném. Neplní-li jeden z partnerů tuto povinnost, určí soud na návrh některého z nich její rozsah, přičemž přihlédne k péči o společnou domácnost. Rozsah vyživovací povinnosti se stanoví tak, aby hmotná a kulturní úroveň obou partnerů byla zásadně stejná. (HRUŠÁKOVÁ, KRÁLÍČKOVÁ, 2006)

3.3.7.2 Vyživovací povinnost po zrušení registrovaného partnerství

Právní úprava vyživovací povinnosti vychází z úpravy vyživovací povinnosti po zániku manželství. Partner, který není schopen sám se živit, může žádat od bývalého partnera, aby mu přispíval na přiměřenou výživu podle svých schopností, možností a

majetkových poměrů. Nedohodnou-li se, rozhodne o výživném na návrh některého z nich soud. (HRUŠÁKOVÁ, KRÁLÍČKOVÁ, 2006)

3.3.7.3 Vyživovací povinnost mezi druhem a družkou

Vyživovací povinnost mezi druhem a družkou není také výslovně regulována žádným předpisem. Zákon o rodině totiž upravuje vyživovací povinnost pouze mezi taxativně vymezenými subjekty, mezi které se druh a družka nepočítá. Samozřejmě, pokud spolu druh a družka žijí ve spotřebním společenství, a společně tak uspokojují své potřeby nebo si dobrovolně poskytují výživné, aniž jim to zákon ukládá, nejedná se o bezdůvodné obohacení. Avšak kdyby např. jeden z nich opustil společnou domácnost, a druhý nebyl schopen samostatně se živit, neboť by např. pečoval o nezletilé dítě, ani tehdy by nevzniklo právo na výživné druha podle zákona o rodině. (HRUŠÁKOVÁ, KRÁLÍČKOVÁ, 2006) Druh a družka mohou uzavřít dohodu o výživném podle dosavadního občanského zákoníku (viz příloha č. 6), a to buď jako nepojmenovanou smlouvu tzv. inominátní smlouvu podle § 51 ObčZ nebo smlouvu o důchod. V případě smlouvy o důchod je nutné, aby smlouva byla uzavřena písemně a doba poskytování výživného byla sjednána na doživotně nebo jinak na dobu neurčitou trvání, tj. například pro dobu „osobní péče o dítě“ nebo pro dobu „co budeme spolu“ (§ 842 ObčZ), (Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník). Po novelizaci občanského zákoníku zákon č. 89/2012 Sb., již toto platit nebude.

3.3.8 Poručenství, opatrovnictví a pěstounství

3.3.8.1 Poručenství

Není-li tu žádný z rodičů, který má a vůči svému dítěti vykonává rodičovskou odpovědnost v plném rozsahu, soud jmenuje dítěti poručníka. (§ 928 odst. 1 ObčZ) Poručník má vůči dítěti zásadně všechny povinnosti a práva jako rodič, ale nemá k dítěti vyživovací povinnost, ledaže by se jednalo o prarodiče dítěte. (§ 928 odst. 2 ObčZ) Mezi poručníkem a dítětem nevzniká ze zákona takový poměr, jaký je mezi rodiči a dětmi, ale zákon o rodině výslovně stanovuje rozsah práv a povinností tak, že poručník má právo a povinnost nezletilého vychovávat, zastupovat a spravovat jeho majetek místo jeho rodičů. Poručník rovněž není povinen mít dítě ve své osobní péči. Pokud však o dítě osobně pečuje, pak má nárok na stejné hmotné zabezpečení jako v případě pěstounské péče. (VESELÁ a kol., 2005)

3.3.8.2 Opatrovnictví

Soud jmenuje dítěti opatrovníka, hrozí-li střet zájmů dítěte na straně jedné a jiné osoby na straně druhé, nehájí-li zákonný zástupce dostatečně zájmy dítěte, nebo je-li toho v zájmu dítěte zapotřebí z jiného důvodu, anebo stanoví-li tak zákon. (§ 943 ObčZ) Pro opatrovnictví, opatrovníka a opatrovance platí ustanovení o poručenství, poručíkovi a poručenci přiměřeně. (§ 944 ObčZ), (Zákon č.89/2012 Sb., občanský zákoník)

3.3.8.3 Pěstounství

Nemůže-li o dítě osobně pečovat žádný z rodičů ani poručník, může soud svěřit dítě do osobní péče pěstounovi. Přičemž pěstounská péče má přednost před péčí o dítě v ústavní výchově. (§ 958 ObčZ) Ovšem práva a povinnosti vyplývající z rodičovské zodpovědnosti, mají rodiče dítěte, s výjimkou práv a povinností, které zákon stanoví pěstounovi. (§ 960 ObčZ) Svěření dítěte do pěstounské péče tedy nemá vliv na trvání vyživovací povinnosti rodičů k dítěti. Tento rozsah výživného stanoví rodičům soud s ohledem na jejich možnosti, schopnosti a majetkové poměry. (§ 961 ObčZ), (Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník)

3.4 Konkurence druhů výživného

Ačkoli se vyživovací povinnost týká jen úzkého okruhu členů rodiny, může dojít ke konkurenci mezi několika druhy vyživovací povinnosti.

Některé tyto střety řeší zákon o rodině v § 89 výslovným ustanovením, jinde prioritita určitého druhu vyživovací povinnosti nepřímo vyplývá ze systematického zařazení konkrétního druhu vyživovací povinnosti v zákoně o rodině.

Pro zjištění, který z druhů vyživovací povinnosti se uplatní jako prvotní v případě konkurence více druhů, platí následující zásady:

- 1) V případě konkurence vyživovací povinnosti mezi manžely, resp. mezi rozvedenými manžely, a vyživovací povinností dětí vůči rodičům, obsahuje zákon o rodině v tomto směru výslovné ustanovení, že oba uvedené druhy předcházejí vyživovací povinnosti dětí vůči rodičům.

- a) To znamená, že pokud někdo žije v manželství, má především právo na poskytování výživného od svého manžela. Jestliže však manžel nemůže dostát své vyživovací povinnosti, lze uplatnit vyživovací povinnost dětí vůči rodičům.
 - b) Podobně, pokud dítě uzavře manželství, a není schopno samo se živit, má k němu v první řadě vyživovací povinnost jeho manžel. Pouze za předpokladu, že manžel tuto vyživovací povinnost není schopen plnit vůbec, nebo jen v omezené míře, trvá podpůrně vyživovací povinnost rodičů. Může se jednat především o studentská manželství.
- 2) Zákon o rodině výslovně neřeší vzájemný vztah vyživovací povinnosti rodičů k dětem a vyživovací povinnost mezi ostatními příbuznými. Ze systematického zařazení obou druhů vyživovací povinnosti i ze způsobu úpravy lze však dospět k závěru, že vyživovací povinnost rodičů k dítěti bude předcházet vyživovací povinnosti mezi ostatními příbuznými. Vyživovací povinnost k dítěti mají tedy v první řadě rodiče. Teprve tehdy, jestliže rodiče nemohou tuto vyživovací povinnost plnit, vzniká dítěti právo na výživné vůči prarodičům. (HRUŠÁKOVÁ, KRÁLÍČKOVÁ, 2006)

3.5 Splatnost a započtení výživného

Podle § 97 zákona o rodině je třeba výživné platit v pravidelných, opakujících se částkách, které jsou splatné vždy na měsíc dopředu. Může však spočívat také v poskytování určitých naturálních plnění (např. bydlení) a zejména v zabezpečování osobní péče o osobu oprávněného a o společnou domácnost. V případech zvláštního zřetele hodných může soud rozhodnout o povinnosti složit peněžní částku pro výživné splatné v budoucnosti. V tomto textu je nutné uvést poznámku, že započtení pohledávek na výživné, které je poskytováno nezletilým dětem, není přípustné.

Zatímco u nezletilých dětí může soud upravit výživné i bez návrhu, výživné zletilých dětí, tedy osob starších 18 let, upraví soud podle § 85 odst. 3 ZOR jen na návrh. Tento návrh podává právě dítě rodiče, přičemž nemůže, jak už bylo řečeno, svoje nároky uplatňovat zpětně. O výživném zletilého rozhoduje místně příslušný soud žalovaného, nikoli místně příslušný soud jeho dítěte, jako u nezletilého. (PROKOP, 2000).

3.6 Kritéria výživného

Podle § 96 ZOR, při určení výživného, přihlédne soud k odůvodněným potřebám oprávněného, jakož i k schopnostem, možnostem a majetkovým poměrům povinného. Možnosti jsou chápány jako objektivní kategorie, schopnosti jako subjektivní kategorie. Konkrétně je nutné zohlednit věk, zdravotní stav, vzdělání, manuální zručnost, pracovní návyky a pracovní zkušenosti, flexibilitu, adaptabilitu, sociální (ne)zralost povinného, nepříznivou situaci na trhu práce, vysokou nezaměstnanost v regionu apod.

Zjišťování schopností a možností povinného je zpravidla orientováno na výši průměrné mzdy za určité časové období (obvykle posledních šest až dvanáct měsíců). (Zákon č. 401/2012 Sb., o rodině)

Při hodnocení schopností, možností a majetkových poměrů povinného zkoumá soud, zda se povinný nevzdal bez důležitého důvodu výhodnějšího zaměstnání či výdělečné činnosti nebo majetkového prospěchu, popřípadě zda nepodstupuje nepřiměřená majetková rizika. (HOLUB, NOVÁ, 1998)

Uvedená formulace tzv. potenciality příjmů umožňuje soudu v případě, že povinný bez vážného důvodu změnil zaměstnání, v němž dosahoval vysokého příjmu, za podstatně hůř placené, nebo jestliže povinný – podnikatel trvale vykazuje ztrátu, aby k této situaci přihlédl a stanovil výši výživného spíše s ohledem na odůvodněné potřeby oprávněného než konkrétní příjem povinného. (HRUŠÁKOVÁ, KRÁLÍČKOVÁ, 2006)

3.6.1 Výživné u nezaměstnaných

Podle § 85 k odst. 2 věta první č. 6 ZOR vznikají problémy v případech, kdy je povinný nezaměstnaný, případně podnikal, a v současné době nemá žádné příjmy, žádný majetek a uvádí, že nemá také perspektivu zaměstnání. (Zákon č. 401/2012 Sb., o rodině)

Soud musí vždy zkoumat příčinu nezaměstnanosti, a pokud dojde k názoru, že nezaměstnanost je důsledkem neodpovědného postoje povinného rodiče, který např. odešel od předchozího zaměstnavatele, aniž měl zajištěno jiné zaměstnání, nebo který si nové zaměstnání nehledá, pak je praxe soudů různá. Zpravidla vycházejí z údajů poskytnutých příslušným úřadem práce, tj. z toho, zda je povinný evidovaný u úřadu

práce, zda jsou v jeho oboru (popř. v oboru příbuzném) k dispozici nějaká pracovní místa, jakých příjmů by dosahoval, kdyby byl zaměstnán apod. Takto soud postupuje také tehdy, je-li rodič nezaměstnaný pouze oficiálně, zatímco nelegálně je pracovně zapojen a dosahuje fakticky značných příjmů. (HOLUB, NOVÁ, 1998)

Pokud je ale rodič nezaviněně sám sociálně potřebný, nemá možnosti a schopnosti plnit svoji vyživovací povinnost k dítěti, vyživovací povinnost se nestanoví. Podobně se vyživovací povinnost neurčí tomu, kdo je na vojně, kdo vykonává civilní službu apod. (KRÁLÍČKOVÁ, 2000)

V § 85 k odst. 2 věta první č. 4 ZOR je dále uvedeno, že v praxi existuje diskutována otázka, zda má soud možnost určit povinnému výživné, jestliže má značný majetek (např. nemovitosti), ale žádné výnosy. Vzhledem k tomu, že zákon umožňuje přihlížet také k majetkovým poměrům povinného a k potencialitě jeho příjmů, lze se domnívat, že soud v tomto případě výživné určit musí. (Zákon č. 401/2012 Sb., o rodině)

3.6.2 Výživné u trestně stíhaných

Další svízelná situace uvedená v § 85 k odst. 2 věta první č. 7 ZOR nastává, jestliže je povinný ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody, a nechce pracovat, nemůže pracovat, popř. nemá jiný zdroj příjmů. Soudní praxe rozlišuje zpravidla výkon trestu odnětí svobody za trestný čin zanedbávání povinné výživy nebo týrání svěřené osoby a za jiné tresty. V prvním případě se má za to, že by výživné stanovené soudem mělo být i po dobu výkonu trestu v plné výši zachováno, nedošlo-li k jiné změně poměrů, popř. by se mělo při jeho stanovování vycházet z předchozích příjmů a majetkových poměrů povinného. V ostatních případech, by měl soud přihlížet k dalším podstatným skutečnostem na straně povinného a k celkové situaci v zařízení. (Zákon č. 401/2012 Sb., o rodině)

3.6.3 Výživné u podnikatelů

Stanovování výživného osobě, která je podnikatelem, vytváří specifický problém. Podnikatel hospodaří se svými penězi sám, odměňuje se podle vlastního uvážení, a pokud potřebuje, může provádět takové účetní operace, že podle finančních dokladů vypadá chudý jako kostelní myš.

Podle § 85a odst. 1 ZOR má rodič, který není zaměstnancem, ale má jiné, nezávislé příjmy (typicky je podnikatelem, případně žije z příjmů za autorské honoráře či z výnosu majetku) povinnost soudu prokázat své příjmy – tj. předložit např. daňové přiznání, peněžní deník za určité období, nebo další právně relevantní podklady, aby soud mohl zhodnotit jeho majetkové poměry a stanovit podle nich výživné. (PROKOP, 2000) Finanční úřady jsou povinny dle zákona č. 458/2011 Sb., daňového řádu – ust. § 53 odst. 1 písm. c) č. 3 poskytovat údaje týkající se soukromých podnikatelů pro účely výživného pro nezaopatřené děti.

Králíčková říká, že jestliže rodič ani přes výzvu soudu doklady nepředloží, může mu soud stanovit výživné ze zákonem předpokládaného průměrného měsíčního příjmu podnikatele, který činí patnáctinásobek částky životního minima, potřebné k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb tohoto rodiče. (2000) Podle nového ObčZ § 916 to bude s účinností od 1. 1. 2014 již pětadvacetinásobek částky životního minima. (Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník) Aktuální výši životního minima upravuje zákon č. 110/2006 Sb., o životním a extenčním minimu, v plném znění. Životní minimum pro jednotlivce podle § 2 v roce 2013 je 3410 Kč. Mohlo by se ale také stát u značně nehodného a výrazně bohatého povinného rodiče, že odmítne soudu cokoli prokazovat a bude se domáhat, aby soud počítal při úvahách o výši výživného s patnáctinásobkem částky životního minima. S ohledem na § 120 odst. 2 Občanského soudního řádu se však soud s touto částkou jako základem pro své úvahy o výši výživného spokojit nemůže a dokazování musí provést z úřední povinnosti. (HRUŠÁKOVÁ, 2000)

Příklad: Pan Úspěšný, stár 30 let, nesplní-li povinnost uloženou zákonem o rodině a nedoloží-li soudu v řízení o stanovení výživného peněžní deník a podle zákona činí jeho životní minimum 3410 Kč měsíčně, pětadvacetinásobek jeho životního minima bude tedy 85250 Kč. Z této výše potom bude vycházet soud při posuzování jeho výdělkových schopností pro účely stanovení výživného.

Stává se, že rodič podnikatel peněžní deník a přiznání k dani předloží, avšak z něho vyplývá, že hospodaří ve ztrátě, a tudíž že jeho osobní příjmy z firmy, kterou vlastní, jsou minimální. V těchto případech, když soud konstatuje, že předložené podklady jsou nevěrohodné, může v odůvodněných případech výživné odvodit z předpokládané skutečné výše příjmů. (PROKOP, 2000)

Hrušáková k tomu dodává, že v případě, kdy z daňového přiznání vyplýne, že povinný rodič má značně vysoké příjmy, ale ještě vyšší výdaje, má soud možnost nařídít znalecký posudek z oboru ekonomie. Může po znalci žádat, aby zhodnotil, které výdaje, třebaže podle zákona o daních z příjmů se jedná o výdaje uznatelné, byly skutečně pro podnikání nezbytné. Jinak řečeno, soud na základě znaleckého posudku či na základě vlastního závěru po nahlédnutí do peněžního deníku může dospět k závěru, že pan podnikatel, kterému se zdá výživné ve výši 1500 Kč měsíčně na desetileté dítě příliš vysoké, sice potřeboval ke svým podnikatelským aktivitám nový osobní automobil, ale nemusel to být zrovna nejdražší poslední model BMW, apod. (2000)

3.6.4 Výživné s cizím prvkem

Pokud soud rozhoduje o stanovení výživného s cizím prvkem, řeší buď situaci, kdy povinný žije v cizině a je mu určováno výživné, které bude placeno do ČR, nebo je povinným český občan, který má bydliště v ČR a platí výživné do ciziny.

Vždy je nutno vyřešit především otázky procesní povahy, zejména vyjasnit, zda je dána pravomoc českého soudu a jakého práva bude použito.

- 1) Žije-li povinný v cizině, musí se soud zabývat otázkou, v jaké měně má výživné vyměřit. Soud vždy přihlédne k tomu, jaká je hodnota vyměřovaného výživného v cizí měně a k její přiměřenosti hmotně-právním kritériím. Při tom se řídí propočtem podle platného kurzovního lístku a vezme v úvahu i náklady na uspokojování potřeb povinného v té které zemi. Jako hlavní zásada by mělo platit hledisko ochrany zájmů nezletilých dětí, jde-li o výživné pro ně. Zde je soud povinen vycházet z čl. III Úmluvy o právech dítěte a posoudit, zda cizí měna, připadající v úvahu, je stabilnější, představuje pevnější hodnotu, je konvertibilnější atp. než měna česká.
- 2) V případech, kdy český občan mající bydliště v ČR, má jako povinný platit výživné do ciziny, je třeba respektovat kogentní povahu předpisů o devizovém hospodářství. Podle ust. § 32 odst. 1 devizového zákona č. 528/1990 Sb. v platném znění může devizový tuzemec – fyzická osoba bez devizového povolení plnit zákonnou vyživovací povinnost do zahraničí devizovému cizozemci, pokud předloží potvrzení orgánu uvedeného v prováděcím předpisu o tom, že zákonná vyživovací povinnost trvá, a dále že se plní do státu nebo státnímu příslušníku státu, který je smluvní stranou mezinárodní smlouvy upravující vymáhání a převody výživného nebo v němž se

neuplatňují devizová omezení na tyto převody do tuzemska nebo v němž se převodem připouštějí za podmínky vzájemnosti.

Výživné s cizím prvkem je možné stanovit dohodou účastníků jen tehdy, jestliže by to bylo přípustné i ve věcech bez cizího prvku. Pokud je dohoda přípustná a výživné je plněno bez soudního rozhodnutí, musí jeho plnění odpovídat i předpisům devizového hospodářství. (HOLUB, NOVÁ, 1998)

3.7 Rozsah výživného

Konkrétně je rozsah práva oprávněného subjektu stanoven u jednotlivých druhů vyživovací povinnosti takto:

- 1) vyživovací povinnost rodičů k dětem je založena na zásadě, že dítě se má podílet na životní úrovni svých rodičů, tj. životní úroveň dětí má být úměrná životní úrovni rodičů (§ 85 odst. 2 ZOR),
- 2) vyživovací povinnost dětí vůči rodičům je určena tak, že rodiče mají vůči dětem právo na slušnou výživu (§ 87 odst. 2 ZOR),
- 3) u vyživovací povinnosti mezi ostatními příbuznými právo na výživné náleží oprávněným, jen pokud toho nutně potřebují (§ 90 ZOR),
- 4) vyživovací povinnost mezi manžely je založena na zásadě stejné životní úrovně manželů (§ 91 odst. 2 ZOR),
- 5) v případě vyživovací povinnosti k rozvedenému manželovi má manžel právo obecně na přiměřenou výživu (§ 92 odst. 1 ZOR), pokud však jde o tzv. sankční výživné, pak má manžel právo na stejnou životní úroveň, nejdéle však na dobu tří let (§ 94 odst. 2 ZOR),
- 6) u příspěvku na výživu a úhradu některých nákladů neprovdané matce a těhotné ženě má oprávněná právo na přiměřenou úhradu těchto nákladů.

Rozsah vyživovací povinnosti je tedy v tomto pořadí (od nejširšího k nejužšímu):

- 1) stejná životní úroveň,
- 2) slušná výživa,
- 3) přiměřená výživa,
- 4) nutná výživa.

3.8 Valorizace výživného

Podle § 99 ZOR může soud, změní-li se poměry, změnit dohodu nebo soudní rozhodnutí o výživném pro nezletilé děti. Tato změna poměrů musí být podstatnějšího charakteru a musí být dlouhodobá nebo trvalá. Tak např. krátkodobý pobyt dítěte u rodiče, kterému nebylo svěřeno do výchovy, není zpravidla důvodem k dočasnému zproštění tohoto rodiče platit výživné.

Pokud se jedná o zvýšení výživného, nelze pouze tvrdit, že dosavadní výživné nestačí, pro změnu rozhodnutí je třeba dokázat, že se změnila okolnosti pro stanovení výše výživného určující, např. že se zvýšily náklady na přípravu dětí na budoucí povolání, když děti ukončily základní školu a začaly dojíždět na střední školu apod. (PROKOP, 2000)

U výživného pro nezletilé děti může soud takto rozhodnout i bez návrhu rodiče či zástupce nezletilého. Dojde-li k zrušení nebo snížení výživného za minulou dobu, spotřebované výživné se nevrací. (KRÁLÍČKOVÁ, 2000) § 923 odst. 2 ObčZ dodává, že se nevrací ani dávka výživného, která na takové dítě byla splněna dopředu, ale dítě před uplynutím měsíce zemřelo. (Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník), (viz příloha č. 7)

3.9 Promlčení a přiznání výživného

Jak již bylo řečeno, podle § 98 odst. ZOR, se právo na výživné nepromlčuje. Lze je však přiznat jen ode dne zahájení soudního řízení; u výživného pro nezletilé děti i za dobu nejdéle tří let zpět od toho dne.

Zákon o rodině dále stanoví, že práva a jednotlivá opětuující se plnění výživného jakož i ostatní práva a peněžitá plnění vyplývající z toho zákona se však promlčují. (HOLUB, NOVÁ, 1998) To znamená, že pokud byla povinnému např. stanovena povinnost plnit výživné v měsíčních splátkách ve výši 1000 Kč splatných vždy k pátému dni v měsíci, a povinný své povinnosti nedostál, začne ohledně každé jednotlivé splátky výživného následující den (tj. šestý kalendářní den v měsíci) běžet promlčecí lhůta. Následkem promlčení není zánik práva, ale pouze jeho závažné oslabení, neboť nárok jako součást subjektivního práva se stává podmíněným.

K promlčení soud přihlédne jen k námitce povinného. Dovolá-li se povinný promlčení, nárok zanikne a právo nelze přiznat. (Zákon č. 401/2012 Sb., o rodině)

3.10 Splnění výživného za jiného

Zákon o rodině § 101 odst. 1 říká, že kdo zcela nebo zčásti splnil za jiného vyživovací povinnost, je oprávněn na něm požadovat úhradu tohoto plnění. To platí i tehdy, jestliže příspěvek na výživu v zájmu oprávněného poskytne orgán stanovený zvláštním předpisem. (HOLUB, NOVÁ, 1998)

V praxi se posuzované ustanovení nejčastěji uplatní v případech:

- kdy je popřeno otcovství manžela matky (vyživovací povinnost se koncentruje v osobě matky, nedojde-li k následnému určení otcovství jiného muže),
- kdy je otcem určen jiný muž než ten, který poskytl plnění matce dítěte na základě předběžného opatření v rámci řízení o určení otcovství (§ 76, 102 a 113 OSŘ), (Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád),
- kdy je otcem určen jiný muž než pravděpodobný otec, který poskytl plnění těhotné ženě na základě předběžného opatření stanoveného v řízení o právech těhotné ženy podle § 95 odst. 2,
- kdy matka dítěte plní i za otce, který je určen za delší časový úsek,
- kdy jeden z rodičů dítěte plní výživné i za druhého (zcela nebo z větší části),
- kdy jedno dítě plní vyživovací povinnost ke svému rodiči i za své sourozence. (Zákon č. 401/2012 Sb., o rodině)

3.11 Dobré mravy

Dobré mravy, ač jsou negativním zákonným předpokladem pro přiznání výživného, nejsou zákonem definovány. Jejich obsah spočívá v obecně platných normách morálky, u kterých je dán obecný zájem na jejich respektování. Posouzení konkrétního obsahu pojmu dobré mravy náleží vždy, od případu k případu soudci. Dobré mravy je nutné posuzovat s ohledem na daný čas a místo.

Dobré mravy bývají užívány jako kritérium omezující výkon subjektivních práv. Podle zákona o rodině musí být plnění vyživovací povinnosti v souladu s dobrými mravy. Zákon o rodině to výslovně uvádí v ustanovení § 96 odst. 2, kde je řečeno, že výživné nelze přiznat, jestliže by to bylo v rozporu s dobrými mravy.

Příklad: Typickým případem by byla situace, kdy by se rodič, který byl zbaven rodičovské zodpovědnosti podle § 44 odst. 3 ZOR, ocitl ve stavu odkázanosti na výživu. Bylo by zajisté v rozporu s dobrými mravy, aby mu dítě, k němuž byl zbaven rodičovské zodpovědnosti, poskytovalo výživné, byť by jinak byly splněny všechny zákonné podmínky pro vznik práva.

Toto ustanovení se s ohledem na své systematické zařazení může uplatnit u všech druhů vyživovací povinnosti, pokud však jde o vyživovací povinnost rodičů k dětem, pak s ohledem na obsah rodičovské zodpovědnosti by se mohlo zřejmě realizovat jen zcela výjimečně. (HRUŠÁKOVÁ, KRÁLÍČKOVÁ, 2006)

3.12 Zánik výživného

Vyživovací povinnost zaniká tehdy, jestliže odpadly zákonem stanovené důvody pro její existenci.

Obecně lze říci, že vyživovací povinnost zaniká, jestliže oprávněný subjekt je schopen se živit (pominul tzv. stav odkázanosti na výživu), případně k němu vznikne vyživovací povinnost jinému subjektu. Dále zaniká vyživovací povinnost tehdy, jestliže povinný nadále není schopný výživné poskytovat. Jedná se ovšem o relativní zánik vyživovací povinnosti. Dojde-li ke změně poměrů, může se vyživovací povinnost „obnovit“.

Smrtí oprávněného či povinného dochází k absolutnímu zániku vyživovací povinnosti. Ačkoli je výživné plněním majetkového charakteru, jeho existence je vázána na existence osobního vztahu, a proto nepřechází děděním.

V některých případech je k zániku vyživovací povinnosti třeba rozhodnutí soudu, zejména tehdy, jestliže vyživovací povinnost zaniká na základě podstatné změny poměrů. (HRUŠÁKOVÁ, KRÁLÍČKOVÁ, 2006)

3.13 Vymáhání výživného

Výhrůžky „nebudu ti platit výživné“, které se mnohdy objevují mezi manžely v rozpadajících se manželstvích, naznačují, že obecná představa chápe výživné jako pohledávku mezi manžely. Tak tomu však podle zákona není – jedná se o peníze určené přímo pro potřeby dítěte, o pohledávku z hlediska zákona zvláště chráněnou. Tomu faktu nasvědčuje i stanovení trestního zákona týkající se výživného.

Někdy se stává, že rodič výživné neplatí, případně je platí nepravidelně, nebo, což je oblíbený trik, dává dítěti nejrůznější věcné či finanční dárky, které potom označuje za výživné. Podle judikatury za výživné nelze považovat příležitostná plnění v době styku otce s dětmi, která mají povahu dárků či jiných podobných plnění, které nesměřují k uspokojování odůvodněných potřeb nezletilých dětí ve smyslu § 96 odst. 1 ZOR. Rodič je tedy povinen vedle sebevelkorysejších darů platit k rukám druhého rodiče výživné tak, jak o tom rozhodl soud, či jak zní dohoda.

Ještě před zahájením vymáhání výživného je možno požádat o jakousi formu „zálohy“ na výživné, okresní úřad. Ten poskytuje pomoc rodičům dítěte na jejich žádost v případě, že druhý rodič neplní vyživovací povinnost, přičemž dlužné výživné je potom spláceno jemu. (PROKOP, 2000)

V případě výživného připadají v úvahu tři cesty, jak dlužné prostředky na výživu dítěte vymoci:

- 1) podat návrh na soudní výkon rozhodnutí,
- 2) podat návrh na exekuci podle zákona o soudních exekutorech a exekuční činnosti,
- 3) podat trestní oznámení na povinného rodiče pro podezření ze spáchání trestného činu zanedbání povinné výživy,
- 4) případně je možností využít více těchto opatření.

3.13.1 Vymáhání výživného formou výkonu rozhodnutí

Pravomocný rozsudek o výživném pro dítě je (stejně jako jakýkoliv jiný rozsudek soudu) vykonatelný, formou návrhu na výkon rozhodnutí u soudu, kterým je příslušný okresní – v Praze obvodní a v Brně městský – soud, v jehož obvodu má dítě bydliště. Na rozdíl od většiny řízení „nalézacích“ (tedy těch, kde soud rozhoduje o právu a povinnosti), které lze v případě péče o děti zahájit i bez návrhu, zahajuje soud toto „vykonávací“ řízení pouze na návrh, a to toho, kdo je oprávněn za dítě výživné přijímat.

Dalším rozdílem, který výkon rozhodnutí o výživném odlišuje od vymáhání běžných pohledávek, je povinnost soudu poskytnout oprávněnému (tedy vychovateli dítěte) pomoc při pátrání po bydlišti povinného (tedy dlužníka) a pomoc se zjišťováním zdroje příjmů, z nichž by bylo možno dlužné výživné splácet. Srážky ze mzdy, tedy soudní příkaz zaměstnavateli k vyplácení části mzdy oprávněnému, jsou v případě

dlužníků v zaměstnaneckém poměru nejlepším způsobem, jak se dlužných peněz na výživné domoci. (viz příloha č. 8) V případě, že je výživné během výkonu rozhodnutí soudem zvýšeno, vztahuje se nařízení výkonu rozhodnutí i na všechny částky zvýšeného výživného a není potřeba dávat nový návrh na výkon. Vedle srážek ze mzdy připadají v úvahu další způsoby výkonu rozhodnutí, jako např. prodej věci či přikázání pohledávky. (PROKOP, 2000)

3.13.2 Vymáhání výživného formou exekuce

U exekuce jde zpravidla o rychlejší a efektivnější způsob provedení výkonu rozhodnutí. Soudní exekutor má mnohem více nástrojů k vymození dlužné částky. Rozhodne-li se oprávněný využít služeb soudního exekutora, může se obrátit na kteréhokoliv exekutora ze svého okolí. Návrh na nařízení exekuce se podává přímo soudu – tehdy návrh musí obsahovat jméno exekutora, který má exekuci provést, a dále stejné náležitosti jako návrh na soudní výkon rozhodnutí kromě způsobu, kterým má být exekuce provedena; nebo soudnímu exekutorovi. Přímě s exekutorem se oprávněný může dohodnout na tom, aby návrh připravil.

Náklady exekuce (odměna exekutora, náhrada hotových výdajů, náhrada za ztrátu času při provádění exekuce a další) a náklady oprávněného hradí exekutorovi povinný rodič. Při určení výše odměny exekutora se vychází z výše vymoženého plnění. Odměna činí 15 % z vymožené částky (nepřesahuje-li 3 miliony korun), minimálně však 3 tisíce korun. Pokud si oprávněný s exekutorem sjedná smluvní odměnu, musí ji uhradit sám. Exekutor může po oprávněném požadovat složení přiměřené zálohy na náklady exekuce, což ovšem neplatí v případě vymáhání výživného na nezletilé dítě. Nesložil-li oprávněný tuto zálohu, může soud na návrh exekutora exekuci zastavit. V případě vědomosti o nemajetnosti dlužníka je nutno zvážit podání návrhu na nařízení exekuce, a to proto, že v takovém případě zastavení exekuce pro nemajetnost povinného uhradí paušálně určené nebo účelně vynaložené výdaje exekutorovi oprávněný.

Zdroj: www.ochrance.cz/stiznosti-na-urady/chcete-si-stezovat/zivotni-situace-problemy-a-jejich-reseni/vyzivne-placeni-a-vymahani/ ze dne 25. 2. 2013

3.13.3 Vymáhání výživného formou trestního oznámení

Kdo neplní, byť i z nedbalosti, svou zákonnou povinnost vyživovat nebo zaopatřovat jiného, může být potrestán odnětím svobody až na jeden rok. Tak stanovil dosavadní trestní zákoník. O trestný čin zanedbání povinné výživy dle ust. § 213 odst. 1 někdejšího trestního zákona (účinného do 31. prosince 2009) šlo podle judikatury, tedy víceméně ujednocené rozhodovací praxe soudů (dále rozvádějící a upřesňující dřívější trestně-právní úpravu – definici trestného činu), jen při zaviněném, ať už úmyslném nebo nedbalostním, neplnění zákonné vyživovací povinnosti, které bylo soustavné a trvalo delší dobu, přičemž mělo jít o dobu alespoň 6 měsíců, i když nebylo vyloučeno, že v závislosti na okolnostech případu mohly být znaky (tzv. skutková podstata) trestného činu naplněna i při kratší době, která se době 6 měsíců musela aspoň blížit.

3.13.3.1 *Nový trestní zákoník*

Nový trestní zákoník, který vstoupil v účinnost od 1. ledna 2010, definuje, a to v ust. § 196 odst. 1, přečin zanedbání povinné výživy obdobně (jako definoval trestný čin zrušený trestní zákon v ust. § 213 odst. 1), a to s tím, že tento trestný čin (přečin) spáchá ten, kdo svou zákonnou povinnost vyživovat nebo zaopatřovat jiného neplní, byť třeba jen z nedbalosti, po dobu delší než 4 měsíce. Nová právní úprava je tak přísnější, nevyžaduje se neplnění alimentární povinnosti 6 měsíců, postačuje („jen“) doba více než 4 měsíce, nadto nově hrozí pachateli vyšší trest, a to až dva roky odnětí svobody.

Kdo se úmyslně vyhýbal plnění své zákonné povinnosti vyživovat nebo zaopatřovat jiného, mohl být podle ust. § 213 odst. 2 zrušeného trestního zákoníku potrestán odnětím svobody až na dvě léta. Jestliže pachatel vydal oprávněnou osobu nebezpečí nouze, mohl být podle ust. § 213 odst. 3 trestního zákoníku potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta. Nový trestní zákoník i zde kopíruje úpravu v dřívějším trestním zákoníku s tím, že úmyslné vyhýbání se své zákonné povinnosti vyživovat nebo zaopatřovat jiného, musí být dáno po dobu delší než 4 měsíce.

Trest i v tomto případě hrozí nově podle ust. § 196 odst. 2 trestního zákoníku vyšší, a to odnětí svobody na šest měsíců až tři léta. Vyšší trest, a to jeden rok až pět let odnětí svobody, je nově možno podle ust. § 196 odst. 3 trestního zákoníku uložit

i v případě, že pachatel vydal oprávněnou osobu nebezpečí nouze, jakož i v případě, že jde o pachatelovu recidivu – byl-li za takový čin pachatel odsouzen nebo potrestán v posledních třech letech.

Jedná se o jeden z trestných činů proti rodině a mládeži (hlava VI. trestního zákona). Je nutno poznamenat, že se jej může dopustit i manžel, který má vyživovací povinnost proti druhému manželovi, či dítě, které má povinnost živit svého rodiče (§ 87 zákona o rodině). Tento trestný čin je nicméně jedním z nejčastějších deliktů páchaných na dětech. Skutková podstata spočívá nejen v neplnění výživného poskytovaného v penězích, ale také v neplnění povinnosti vyživovat jiného v naturální formě a povinnosti zaopatřovat jiného, tedy v neplnění povinnosti poskytovat dítěti stravu, ošacení a bydlení a prostředky na jeho všestranný rozvoj. Musí jít o jednání soustavné, tzn., že pachatel neplní svoji povinnost po delší dobu.

Specifikem tohoto způsobu vymáhání výživného je, že soud není vázán rozhodnutím občanskoprávního soudu, ale sám si může utvořit názor na to, jaká je pro dítě přiměřená výše výživného. (PROKOP, 2000)

3.13.2 Novela trestního zákoníku

Dne 8. prosince 2012 (tj. patnáctým dnem po jeho vyhlášení) nabyl účinnosti zákon č. 390/2012 Sb., kterým se změnil zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Novela český právní řád „*obohacuje*“ o zcela nový institut dosud nevídaný, který nazývá „**přiměřené omezení spočívající v povinnosti zdržet se řízení motorových vozidel**“.

Z nového § 196a trestního zákoníku pak vyplývá, že pachateli trestného činu zanedbání povinné výživy (tj. nepláči alimentů) může soud uložit i přiměřené omezení, aby se zdržel řízení motorových vozidel. Toto přiměřené omezení soud podle dikce zákona uloží zejména tehdy, je-li důvodná obava, že povinnost uhradit dlužné výživné bude mařena nebo ztěžována.

Bude-li nový institut takového „přiměřeného omezení“ pachateli trestného činu zanedbání povinné výživy uložen, znamená to, že podle § 94a zákona o silničním provozu automaticky pozbývá řidičské oprávnění, o jehož vrácení může požádat teprve poté, co uvedené přiměřené omezení pomine (tj. až poté, co zaplatí dlužné výživné).

Přítom bude postupováno stejně, jako v případě vrácení řidičského oprávnění po vykonání zákazu činnosti spočívajícího v zákazu řízení motorových vozidel.

Nerespektování přiměřeného omezení bude trestným činem maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku, za což pachateli hrozí až tříleté vězení.

Není též bez zajímavosti, že oprávnění pozastavovat řidičská oprávnění získávají s účinností od 1. ledna 2013 též exekutoři, a to pro změnu díky jiné novele zákona o silničním provozu, obsažené v zákoně č. 396/2012 Sb.

Zdroj: www.doipo.cz/aktuality/odebirani-ridickykh-prukazu-za-neplaceni-alimentu-je-uz-v-zakone/ ze dne 20. 2. 2013

Odebírání řidičských průkazů jako trest pro neplatiče alimentů platí také na Slovensku a od roku 2005 i v Polsku.

3.14 Stanovení výživného v ČR a v jiných zemích

Většina evropských zákonodárství nezná objektivizaci výživného, tj. činí určení výživného závislé na potřebách oprávněného, a schopnostech a možnostech povinného, obdobně jako úprava naše. Pokusy objektivizovat výživné byly i u nás předmětem zájmu právní vědy, byly zvažovány různé možnosti, ale žádný způsob se v praxi neujal.

Stanovení výše výživného na základě zlomku nebo procenta z příjmu povinného rodiče má výhodu v jednoduchosti takového řešení, nezohledňuje však řadu podstatných kritérií, jako je věk dítěte ani počet vyživovacích povinností rodiče. Tyto okolnosti mohou být postiženy v různých tabulkových systémech. Značnou výhodou tabulek je zejména skutečnost, že umožňuje oprávněnému a povinnému rodiči a věk dítěte, a to bez nutnosti soudního řízení. (HRUŠÁKOVÁ, KRÁLÍČKOVÁ, 2006)

3.14.1 Česká právní úprava

V České republice neplatí žádný přesný přepočít, na základě kterého by platila rovnice $XY \text{ příjmu} = XY \text{ výše alimentů}$. Vždy záleží na konkrétním soudci, jak zhodnotí konkrétní situaci. Soudcům přitom pomáhají tabulky ministerstva spravedlnosti. Výše alimentů se obvykle pohybuje od 9 do 25 procent příjmu rodiče, který má povinnost alimenty platit, a odvíjí se i od věku dítěte.

V Česku má nárok na výživné zhruba 400 tisíc dětí, přičemž zhruba 160 tisícům z nich druhý rodič peníze nezasílá. Průměrná výše alimentů v roce 2010 činila 1 600 korun měsíčně na dítě a měsíc, Český statistický úřad přitom vyčíslil náklady na dítě zhruba na 7 000 korun. Ročně je podáno na 1 200 žalob ve věci nehrzení základní vyživovací povinnosti. Třicet osm procent povinných, většinou otců, alimenty nehradí vůbec.

Zdroj: www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/189251-vymahani-alimentu-misto-soudu-pomuze-exekutor/ ze dne 24. 2. 2013

Od roku 2010 mají soudci k dispozici doporučující tabulky (Tabulky č. 1 a 2), které zavedla ministryně spravedlnosti Daniela Kovářová. Soudci se jimi řídit mohou, ale nemusí. Žádné dno a strop pro alimenty v Česku neexistují. Asociace na ochranu neúplných rodin tento stav kritizuje a prosazuje zákonné stanovení minimální a maximální výše výživného. S tím zase nesouhlasí ministerstvo spravedlnosti názorem, že by tím došlo k porušení zákona o rodině, který mimo jiné říká, že dítě se má podílet na životní úrovni svých rodičů. Výživné proto musí být určováno s ohledem na specifika konkrétního případu. Aplikace tabulky nemusí být tedy vždy vhodná.

Tabulka č. 1 – Doporučující tabulka pro stanovení výživného v ČR (v %)

Věk dítěte	Alimenty, podíl z čistého příjmu
0–5 let	11–15 %
6–9 let	13–17 %
10–14 let	15–19 %
15–17 let	16–22 %
18 a více let	19–25 %

Zdroj: www.penize.cz/rodicovstvi/222111-neuspesny-boj-o-alimenty-vite-na-co-mate-narok/ ze dne 24. 2. 2013

Levicové strany v parlamentu opakovaně navrhovaly, aby výživné za rodiče-neplatiče, hradil stát. Prosadit se ale tento návrh nikdy nepodařilo. Ministerstvo na tomto návrhu kritizovalo především skutečnost, že v něm nebyla nastavena možnost státu vymáhat výživné po povinném.

Tabulka č. 2 – Doporučující tabulka pro stanovení výživného v ČR (v Kč)

Alimenty v praxi	Čistý příjem rodiče/ měsíčně		
	10 000 Kč	20 000 Kč	50 000 Kč
Věk dítěte			
0–5 let	až 1 500	až 3 000	až 7 500
6–9 let	až 1 700	až 3 400	až 8 500
10–14 let	až 1 900	až 3 800	až 9 500
15–17 let	až 2 200	až 4 400	až 11 000
18 let a více	až 2 500	až 5 000	až 12 500

Zdroj: www.penize.cz/rodicovstvi/222111-neuspesny-boj-o-alimenty-vite-na-co-mate-narok/ ze dne 24. 2. 2013

Pozn. vlastní zpracování autora, 2013

3.14.2 Zahraniční právní úpravy

Některé zahraniční právní úpravy při stanovení výše výživného jako pomocné kritérium používají určení podílu z příjmu povinného (ruská, maďarská úprava) nebo umožňují vycházet z různých pomocných soudcovských tabulek (německá úprava).

V Německu se využívá tato tabulka:

Tabulka č. 3 – Tabulka pro stanovení výživného v Německu

Věkové skupiny od dovršení	1. skupina 6. roku života	2. skupina 12. roku života	3. skupina 18. roku života
Nemanželské děti	219	264	315
Manželské děti			
Čistý příjem povinného			
1. 1.400	210	264	315
2. 1.500	225	270	325
3. 1.700	240	290	345
4. 1.900	255	310	365
5. 2.100	275	330	382
6. 2.300	291	353	418
7. 2.600	310	375	445
8. 3.000	325	405	480
9. 3.500	370	450	530
10. 4.100	410	485	590
11. 4.800	450	545	650
12. 5.700	500	605	720
13. 6.700	550	665	790
14. 8.000	600	730	860
nad 8.000	podle okolností případu		

Zdroj: (TESAŘOVÁ, 2008)

V Rakousku slouží jako základ pro výpočet a stanovení výživného procentuální výpočet a stanovení výživného procentuální části čistého příjmu povinného s přihlédnutím k věku dítěte a k počtu dalších vyživovaných osob. Přestože se jedná pouze o pomocný materiál a soudce se může odchýlit dle okolností každého jednotlivého případu, je tato metoda velmi využívána a ke sjednocení postupu soudců nepochybně přispívá.

V Rakousku soudci využívají jako pomocný materiál následující tabulku:

Tabulka č. 4 – Tabulka pro stanovení výživného v Rakousku

do 6 let	16 % čistého příjmu povinného
od 6 let do 10 let	18 % čistého příjmu povinného
od 10 let do 15 let	20 % čistého příjmu povinného
nad 15 let	22 % čistého příjmu povinného

Zdroj: (TESAŘOVÁ, 2008)

Odpočty:

Tabulka č. 5 - Tabulka pro odpočty při stanovení výživného v Rakousku

1. manželka	která nemá vlastní příjem	- 3 %
	která má příjem jen částečný	- 1 až 2 %
2. dítě	do 10 let	- 1 %
	nad 10 let	- 2 %

Zdroj: (TESAŘOVÁ, 2008)

Další právní úpravy nechávají určení výše výživného pouze na volné úvaze soudu (polská úprava). Taková právní úprava, sice umožňuje nejlépe postihnout specifické okolnosti každého konkrétního případu, klade však vysoké nároky na soudní praxi. Tak je tomu i u nás. (HRUŠÁKOVÁ, KRÁLÍČKOVÁ, 2006)

Nevýhodou v našem právním řádu je to, že není dáno žádné minimum, které by nezletilému dítěti měl rodič jako výživné platit, i když by to jeho životní úroveň, resp. možnosti, schopnosti a majetkové poměry povinného nedovolovaly. Pravděpodobně by bylo vhodnější zvolit podobnou právní úpravu, jakou zvolili zákonodárci na Slovensku. Podle § 62 odst. 3 slovenského zákona o rodině je každý rodič povinný plnit vyživovací povinnost v minimální výši 30 % z životního minima nezaopatřeného dítěte. (SVOBODA, FICOVÁ, 2005)

Nejvýznamnějším následkem této úpravy je prolomení uplatňované a respektované zásady, že pokud objektivně rodič nemá možnosti, schopnosti ani majetkové poměry na to, aby mohl plnit vyživovací povinnost vůči svému dítěti, tak soud nemůže svým rozhodnutím tuto povinnost založit, protože nejsou splněné zákonem stanovené předpoklady na straně povinné osoby. Pokud rodič nebude tuto soudem určenou povinnost plnit (je ve vazbě, v ústavu zdravotní péče, invalidní, nebo nezpůsobilý pracovat z jiného důvodu) nebo i bez svého zavinění, budou nároky dítěte chráněné cestou fondu náhradního výživného. (PAVELKOVÁ, KUBÍČKOVÁ, ČEČOTOVÁ, 2007)

4 Vlastní řešení

Praktická část této práce se skládá ze dvou analýz a dvou případových studií. První analýza je kvantitativní, kterou představuje autorem vyhotovený dotazník. Ten poskytuje aktuální číselné a procentuální informace ohledně neplacení výživného. Další stěžejní část tvoří analýza kvalitativní, vypracovaná na základě návštěvy oddělení sociálně-právní ochrany dětí a poskytuje důležitá fakta na toto téma. Pro představu čtenářů jsou v této části také uvedeny dva konkrétní příklady ze života, které problém zanedbání povinné výživy výstižně představují.

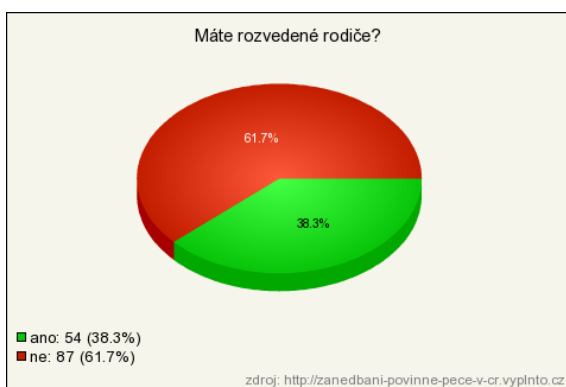
4.1 Kvantitativní analýza

Pro zjištění informací ohledně neplacení výživného byl autorem vyhotoven dotazník, kterého se zúčastnilo 141 respondentů, převážně studentů středních a vysokých škol. (viz příloha č. 9) Fakt, že se dotazníku zúčastnil docela nízký počet lidí je dán hlavně proto, že se jedná vcelku o citlivé téma a dost lidí se k tomu nerada vyjadřuje. Dotazník byl vypracován tak, aby autor mohl posoudit jak aktuální je téma neplacení výživného v současných rodinách a zjistit, jak na situaci neplacení alimentů nahlíží tato věková skupina.

4.1.1 Získané informace

Na základě tohoto dotazníku bylo zjištěno, že 61,7 % odpovídajících respondentů nemá rozvedené rodiče a 38,3 % ano. (Graf č. 1) Pro potřeby tohoto dotazníku budeme vycházet převážně z té skupiny lidí, kteří mají rozvedené rodiče, tedy z odpovědí 54 lidí.

Graf č. 1 – Rozvodovost rodičů

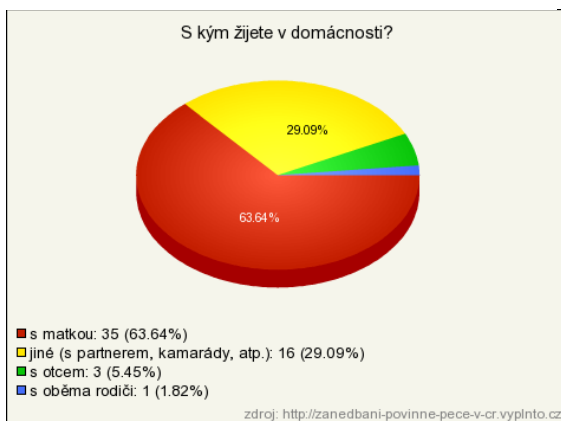

Zdroj: Vlastní zpracování autora, 2013

Následující graf nám ukazuje, s kým žijí respondenti v domácnosti. Převážná většina žije s matkou (63,64 %). 29,09 % lidí jsou již samostatní, přičemž zajímavostí je,

že s otcem žije pouze 5,45 % dotazovaných. Z toho můžeme vyvodit, že při placení alimentů budou povinni zejména otcí. (Graf č. 2).

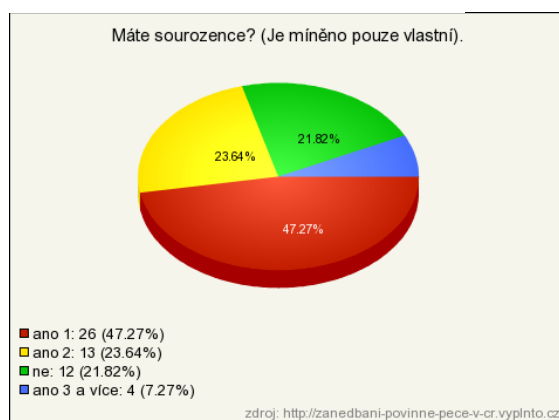
Graf č. 2 – Soužití v domácnosti

Zdroj: Vlastní zpracování autora, 2013

V další analýze bylo pozorováno, zda mají respondenti sourozence a kolik, z důvodu zjištění na jaký počet dětí bude otec povinen platit výživné. 47,27 % respondentů má jen jednoho sourozence, 23,64 % má dva sourozence a 7,27 % má tři a více sourozenců. 21,82% z dotazovaných lidí jsou jedináčci. (Graf č. 3) Z toho vyplývá, že otcové budou platit výživné zejména na dvě děti.

Graf č. 3 – Počet dětí

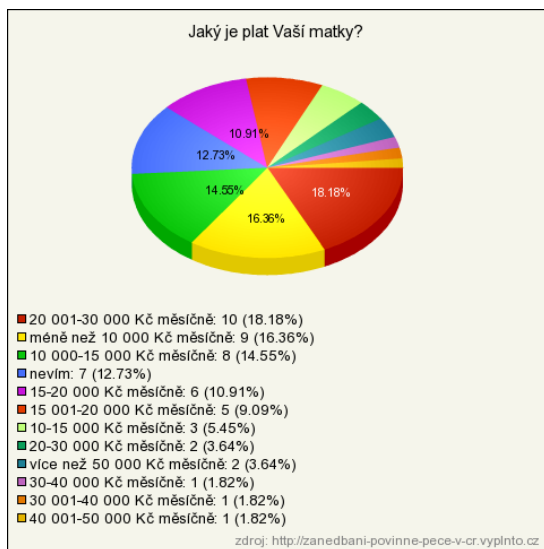

Zdroj: Vlastní zpracování autora, 2013

Dále bylo zjišťováno, jaký plat mají přibližně matky a jaký otcové, což můžeme vidět v následujících dvou grafech. Matky dosahují příjmů převážně mezi méně než 10 000 Kč – 30 000 Kč měsíčně. Pouze pár výjimek vydělává více. (Graf č. 4) Kdežto v druhém grafu (Graf č. 5) můžeme vidět, že celých 40 % respondentů vlastně ani netuší, jaký je plat

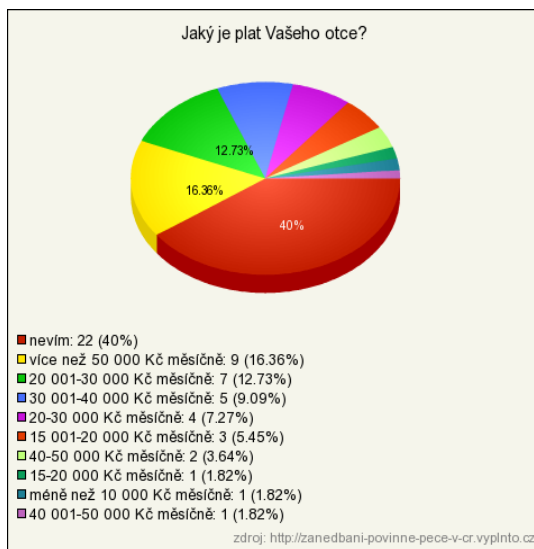
jejich otce. Dalších 16,36 % lidí uvedlo, že otcové dosahují příjmů více než 50 000 Kč měsíčně, což je oproti platům matek podstatně více. Tyto informace byly zjišťovány z důvodu, že na základě těchto dvou platů bude nadále rozhodovat soud o výši výživného.

Graf č. 4 – Platy matek

Zdroj: Vlastní zpracování autora, 2013

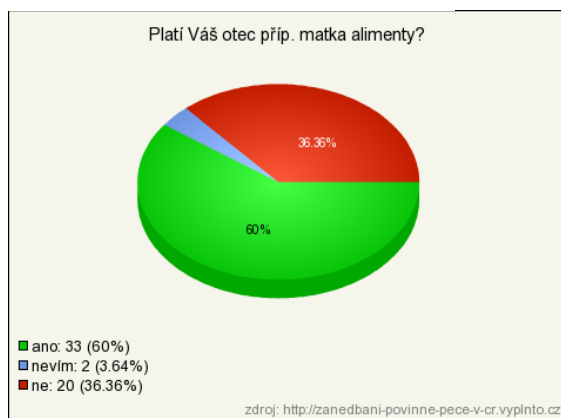
Graf č. 5 – Platy otců

Zdroj: Vlastní zpracování autora, 2013

Následující graf (Graf č. 6) se již přímo týká zkoumaného tématu. Na otázku „Platí Váš otec příp. matka alimenty?“ odpovědělo 60 % lidí, že ano, avšak 36,36 % odpovědělo, že ne. Přitom když vezmeme v úvahu počet respondentů, tak na 33 dětí rodiče výživné platí a na 20 ne, kde číslo 20 není zrovna nízké. Z tohoto grafu můžeme také vypočítat, že pouze 3,64 % „dětí“ neví, zda jsou na něj placeny alimenty a zbylých 96,36 % jsou o této záležitosti informováni.

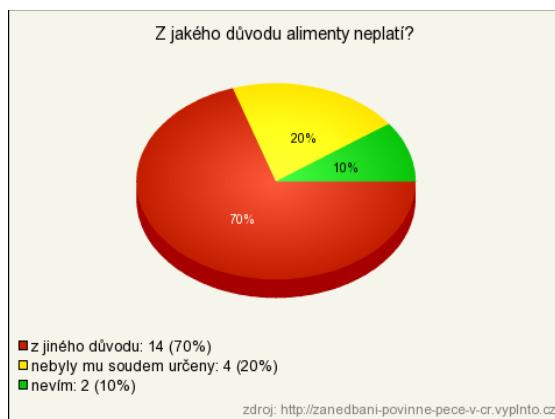
Graf č. 6 – Placení alimentů

Zdroj: Vlastní zpracování autora, 2013

Na základě předchozí analýzy bylo dále zjišťováno, z jakého důvodu rodič alimenty neplatí. (Graf č. 7) Na výběr měli odpověď „z jiného důvodu“, kterou se autor pokusil více konkretizovat a žádal respondenty, aby v případě zaškrtnutí této odpovědi uvedli, jaký je ten důvod. Přičemž tuto odpověď zaškrtnulo 70 % dotazovaných. 20 % uvedlo, že rodiči nebyly alimenty soudem určeny a 10 % lidí neví, proč nejsou alimenty placeny.

Graf č. 7 – Důvody neplacení alimentů

Zdroj: Vlastní zpracování autora, 2013

Z konkrétních odpovědí na dotaz „Uvedte prosím ten důvod“ můžeme vyčíst zajímavé informace. Nejvíce lidí uvedlo jako důvod plnoletost. Zde je ale problém, zda plnoletý stále studuje, pak by měl povinný rodič vyživovací povinnost až do jeho 26 let věku, jak je podrobně rozvedeno v teoretické části. Jedna respondentka uvedla, že se ocitla v této situaci a podala trestní oznámení, ovšem u soudu nevyhrála z důvodu další vyživovací povinnosti otce. Ovšem i v tomto případě, by měl otec alimenty v určité výši platit. V případech, kdy byl otec zbaven otcovství či zemřel, samozřejmě zanikla i vyživovací povinnost. Dva respondenti uvedli, že to nechtěli řešit a jeden dokonce uvedl, že je nechce platit. Zde můžeme hovořit o zanedbání povinné výživy. Důvod, že se rodiči „nechce“ neznamená, že alimenty platit nemusí a oprávněný má v tomto případě možnost tuto situaci nějak řešit. (viz dále)

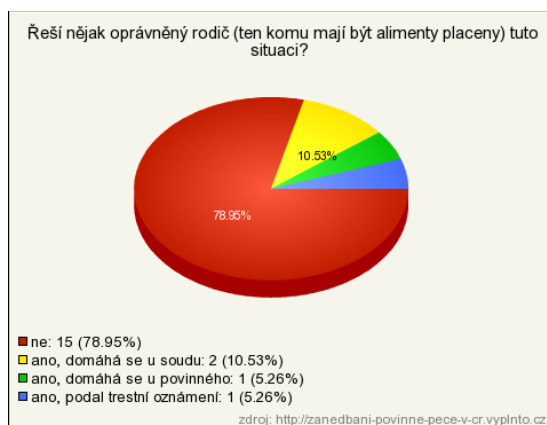
Odpovědi na dotaz „Uvedte prosím ten důvod“:

- „Byl zbaven otcovství“
- „Jsem plnoletý ☺“

- „jsem plnoletý, do té doby byly placeny“
- „Nechce je platit“
- „nechtěl jsem to řešit“
- „Nechtěla jsem to řešit.“
- „Otce je bohužel již od roku 2004 po tragické smrti.“
- „povinnost platit alimenty již vypršela
- ukoncila jsem ss a dal me podporovat ve studiu nehodla, podala jsem trestni oznameni, nicmene soud vyhral on protoze ma dalsi vyzivovaci povinnost a me bylo 18“
- „už jsem dospělá a samostatná“
- „už jsem se osamostatnila, do té doby platil alimenty vždy!“
- „zletilost“

Jak můžeme vidět v dalším grafu (Graf č. 8), většina oprávněných rodičů (78,95 %) situaci, že alimenty nejsou řádně placeny, neřeší. Pouze 10,53 % se domáhá u soudu, 5,26 % se domáhá u povinného (tedy převážně u otce) a 5,26 % dotazovaných podalo trestní oznámení. Fakt, že převládá počet lidí, kteří situaci neřeší, je smutný. Pokud má oprávněný nárok na alimenty a povinný je neplatí, měl by s tím oprávněný něco dělat.

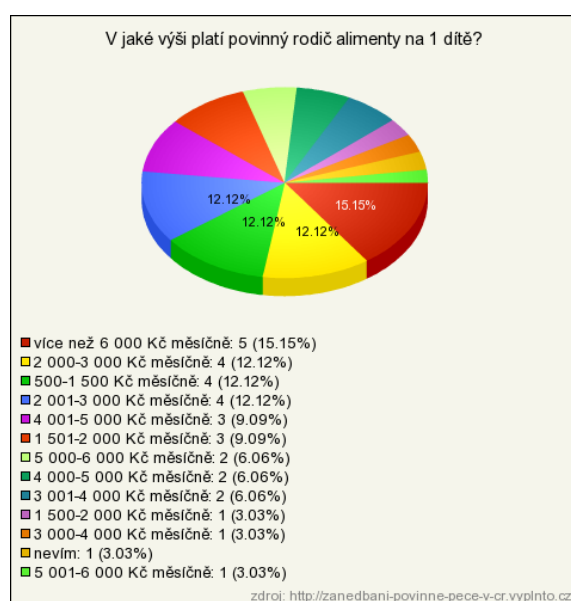
Graf č. 8 – Řešení problému neplacení alimentů

Zdroj: Vlastní zpracování autora, 2013

Autor se ovšem zajímal i o respondenty, kteří na otázku „Platí váš otec příp. matka alimenty?“ odpověděli ano. V tomto grafu (Graf č. 9) je vidět, v jaké výši je výživné placeno. Zajímavostí je poměrně velký rozdíl mezi částkami placených alimentů. 15,15 % uvedlo placené alimenty ve výši více než 6 000 Kč měsíčně a 12,12 % uvedlo výživné ve výši 50-1 500 Kč měsíčně, což je docela podstatný rozdíl. Díky tomu můžeme potvrdit již nám dobře známý fakt, že výše alimentů závisí především na výši platů obou rodičů a na konkrétním posouzení soudu.

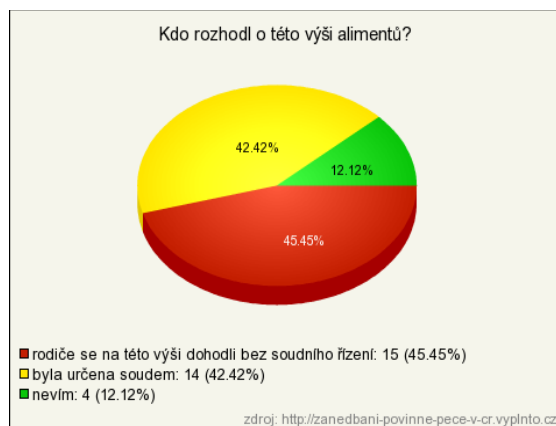
Graf č. 9 – Výše placených alimentů na 1 dítě

Zdroj: Vlastní zpracování autora, 2013

V následujícím grafu (Graf č. 10) autor zjišťoval, kdo rozhodl o výši výživného. Překvapením bylo, že u 45,45 % respondentů, se na této výši dohodli rodiče sami bez soudního řízení. Soudem byla tato výše určena jen u 42,42 %. Je to tedy téměř půl na půl, což je podle autora dobré znamení, že někteří rozvedení manželé se stále ještě dokážou mezi sebou domluvit bez pomoci soudu.

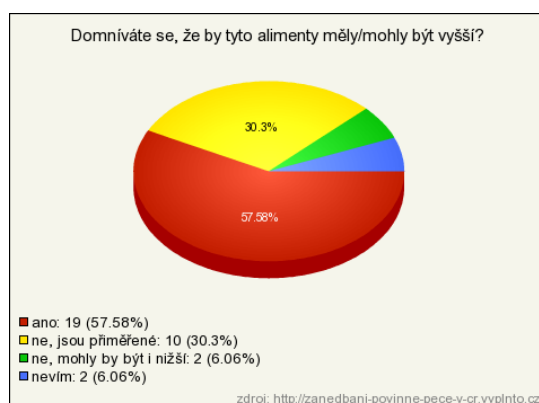
Graf č. 10 – Rozhodnutí o výši alimentů

Zdroj: Vlastní zpracování autora, 2013

Zajímavým faktem je, že přestože většina lidí (15,15 %) uvedla v předchozí analýze výši placených alimentů vyšší než 6 000 Kč měsíčně, což je podle autora poměrně vysoká částka, tak přes polovinu dotazovaných, tedy 57,58 % se domnívá, že by tyto alimenty mohly, či dokonce měly být vyšší. Pouze podle 30,3 % jsou alimenty přiměřené a jen 6,06 % uvedlo, že by mohly být i nižší. (Graf č. 11)

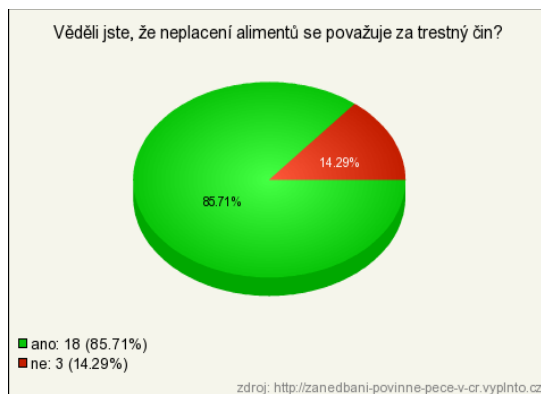
Graf č. 11 – Spokojenost s výší alimentů

Zdroj: Vlastní zpracování autora, 2013

Dále autor zjišťoval informovanost dotazovaných o tom, zda vůbec tuší, že neplacení alimentů se považuje za trestný čin. (Graf č. 12) K jeho překvapení je ovšem tato informovanost velmi dobrá, jelikož 85,71 % lidí o tomto faktu vědí a pouze 14,29 % uvedlo, že ne.

Graf č. 12 – Informovanost o neplacení alimentů jako trestném činu

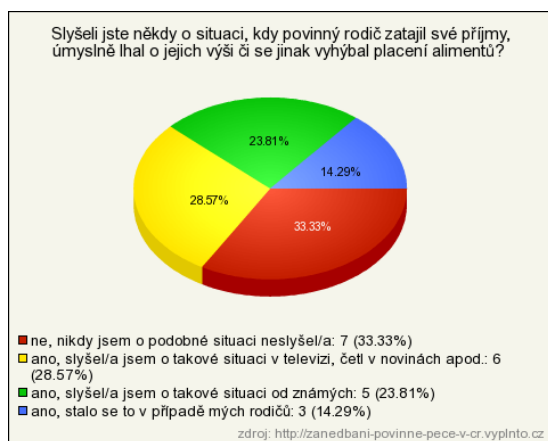
Zdroj: Vlastní zpracování autora, 2013

Následující grafy ukazují tři skupiny respondentů a zahrnují všechny dotazované, tedy 141 lidí. 1. skupinou (Graf č. 13) jsou ti, kteří na počátku dotazníku odpověděli, že nemají rozvedené rodiče. 2. skupinu tvoří ti, co odpověděli, že povinný rodič alimenty platí (Graf č. 14) a 3. skupina zahrnuje ty, kdo uvedl, že povinný rodič alimenty neplatí. (Graf č. 15) Tito všichni byli dotázáni, zda se někdy ocitli v situaci, kdy povinný rodič (tedy především otec) zatajil své příjmy, úmyslně lhal o jejich výši či se jinak vyhýbal placení alimentů. Celkem odpovídající je zjištění, že respondenti 1. skupiny, tedy z úplných rodin převážně (33,33 %) o takové situaci nikdy neslyšeli. U skupin 2 a 3 takto odpovědělo 25,29 % a 24,24 %. Pro účely tohoto dotazníku jsou ale podstatní zejména ti, kteří odpověděli, že o takové situaci slyšeli od svých známých, z televize, četli v novinách, či dokonce se něco podobného stalo v případě jejich rodičů. Pokud sečteme počty dotazovaných ve všech třech skupinách, zjistíme, že:

- takových, kteří o této situaci slyšeli v televizi či četli v novinách je 52 (6 + 35 + 11)
- ti, kteří o takové situaci slyšeli od svých známých je 43 (5 + 29 + 9)
- a těch, komu se taková situace stala v případě jejich rodičů, je 9 (3 + 1 + 5).

Z toho vyplývá, že dohromady 104 (52 + 43 + 9) z celkového počtu 141 respondentů se s takovou situací již setkalo a pouhých 37 (7 + 22 + 8) o tom nikdy neslyšeli. Toto je velmi důležitý fakt a potvrzuje autorovo tvrzení, že povinní rodiče (především otci) vymýšlejí jakékoli strategie jak se vyhnout placení alimentů a to i ty, kdy zatají své příjmy, či dokonce lžou o jejich výši.

Graf č. 13 – Vyhýbání se placení alimentů

Zdroj: Vlastní zpracování autora, 2013

Graf č. 14 – Vyhýbání se placení alimentů

Zdroj: Vlastní zpracování autora, 2013

Graf č. 15 – Vyhýbání se placení alimentů

Zdroj: Vlastní zpracování autora, 2013

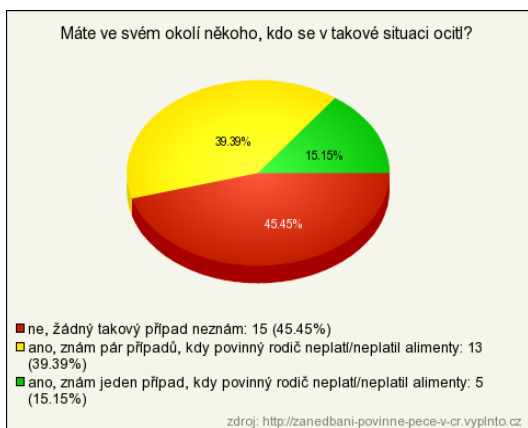
Další tři grafy obsahují stejné rozdělení, jak tomu bylo u předchozích třech grafů. Tedy na ty kdo nemají rozvedené rodiče (Graf č. 16), ty co mají a rodiče platí alimenty (Graf č. 17) a ty, kde rodiče alimenty neplatí. (Graf č. 18) Zde se autor tázal již pouze na situaci neplacení výživného. Jak můžeme vidět, opět se zde potvrzuje, že v 1. skupině, tedy ti co nemají rozvedené rodiče, převládají (45,45 %) odpovědi, že takový případ neznají. U dalších dvou skupin takto odpovědělo 31,82 % a 28,57 % lidí.

Pokud opět sečteme všechny respondenty z jednotlivých skupin, vyjde nám, že:

- celkem 52 (13 + 31 + 8) respondentů zná pár případů ve svém okolí, kdy povinný rodič neplatí/neplatil alimenty,
- celkem 41 (5 + 29 + 7) respondentů zná jeden případ, kdy povinný rodič neplatí/neplatil alimenty,
- a celkem 49 (15 + 28 + 6) respondentů žádný takový případ nezná.

Z toho můžeme vyvodit, že dohromady 93 (52 + 41) dotazovaných ze 141 zná alespoň jeden případ ze svého okolí, kdy povinný rodič neplatil či stále neplatí výživné a pouhých 49 lidí žádný takový případ nezná. Toto zjištění nám potvrzuje fakt, že se se situací neplacení výživného setkala téměř 2/3 z dotazovaných, což nám dává podstatný důvod se tímto tématem zabývat.

Graf č. 16 – Vlastní zkušenosti respondentů

Zdroj: Vlastní zpracování autora, 2013

Graf č. 17 – Vlastní zkušenosti respondentů

Zdroj: Vlastní zpracování autora, 2013

Graf č. 18 – Vlastní zkušenosti respondentů

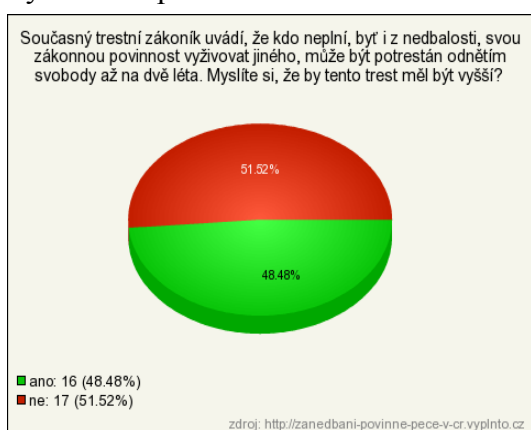
Zdroj: Vlastní zpracování autora, 2013

Poslední otázka měla za účel zjistit, co si myslí respondenti o výši trestu za neplacení výživného. Opět jsou zde 3 skupiny jako u předchozích dvou otázek. Označení skupin pro grafy (Graf č. 19), (Graf č. 20) a (Graf č. 21) zůstává stejné. Po sečtení všech dotazovaných nám vyjde následující:

- celkem 49 (16 + 23 + 10) respondentů si myslí, že trest za zanedbání povinné výživy by měl být vyšší, než uvádí současný trestní zákoník,
- celkem 59 (17 + 34 + 8) respondentů si myslí, že by tento trest neměl být vyšší než dva roky,
- a celkem 33 (30 + 3) respondentů neví.

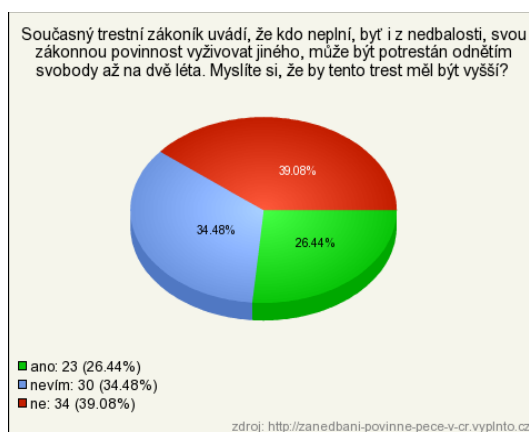
Největší počet lidí si tedy myslí, že trest by neměl být vyšší, než uvádí současný trestní zákoník a to odnětí svobody až na dvě léta. Jak vidíme u 1. skupiny, která rozvedené rodiče nemá, opět převládá korespondující odpověď s jejich situací, a to odpověď ne (51,52 %). Vezmeme-li ale v úvahu pouze 3. skupinu, tedy tu která má rozvedené rodiče a povinný alimenty neplatí, vidíme, že nejvíce lidí odpovědělo ano (47,62%). Autor se domnívá, že to je z důvodu, že se již se situací neplacení alimentů, případně jeho vymáhání setkali a tak vědí, že se nejedná zrovna o jednoduchou záležitost a proto si respondenti myslí, že trest by měl být vyšší.

Graf č. 19 – Výše trestu za neplnění vyživovací povinnosti

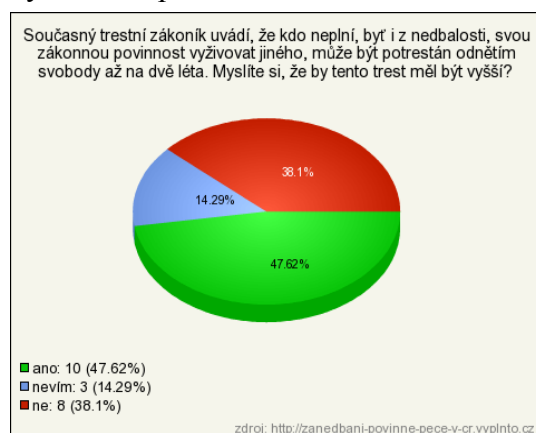
Zdroj: Vlastní zpracování autora, 2013

Graf č. 20 – Výše trestu za neplnění vyživovací povinnosti

Zdroj: Vlastní zpracování autora, 2013

Graf č. 21 – Výše trestu za neplnění
vyživovací povinnosti

Zdroj: Vlastní zpracování autora, 2013

4.1.2 Dílčí shrnutí

Prostřednictvím tohoto dotazníku jsme zjistili, že zanedbání povinné výživy je dnešní době často vyskytující se problém. I přes nevelký počet respondentů, můžeme vyvodit určité závěry. Více než polovina dotazovaných rozvedené rodiče nemá. Ti co mají, žijí převážně s matkou. Nejčastější počet dětí, na které se má platit výživné, jsou dvě. Platy matek se pohybují v rozmezí 10-30 000 Kč měsíčně, kdežto u otců nejvíce lidí uvedlo, že ani neví, jaký má jejich otec plat a druhé nejpočetnější zastoupení měla odpověď 50 000 Kč měsíčně a více. Na základě těchto platů rozhoduje soud o výši výživného a můžeme předpokládat, že by se mělo jednat o podstatně vysoké výživné vzhledem k vysokému platu otců a nízkému platu matek. To nám v podstatě potvrzuje graf č. 9, kde nejvíce lidí uvedlo placené alimenty ve výši 6 000 Kč měsíčně a více. Překvapujícím zjištěním bylo, že i přes takto relativně vysoké výživné, tato skupina ho požaduje ještě vyšší. (Graf č. 11) Další zajímavostí byl fakt, že na výši výživného se převážně domluvili rodiče bez pomoci soudu.

Z posledních tří grafů skupiny z nerozvedených manželství (Grafy č. 15, 18 a 21) vidíme, že na kladené dotazy odpovídají podstatně jinak než skupiny z rozvedených manželství. Nejvíce respondentů uvedlo, že se nikdy nesetkali se situací, kdy by otec zatajil své příjmy, případně lhal o jejich výši ani neznají nikoho ze svého okolí, kdo se v situaci neplacení alimentů ocitl. Stejně tak si většina myslí, že tresty za zanedbání

povinné výživy by neměly být vyšší. Pokud vezmeme v potaz skupinu z rozvedených manželství, ti na tyto otázky odpověděli převážně přesně opačně. Pro naše účely zůstaneme u této skupiny. I když větší počet lidí uvedlo, že alimenty jsou na ně řádně placeny, pořád tu ale zůstává ta, sice menší, pro nás ovšem nejpodstatnější skupina lidí, na které alimenty placeny nejsou. Ti se s problémem neplacení výživného setkali dost často. Ať už z televize, z novin, od svých známých, či z vlastních zkušeností, pořád je pro nás významný ten fakt, že se s tím vůbec setkali. Někteří uvedli, že se povinný domáhá výživného u soudu, u povinného či podal trestní oznámení. Jelikož se v této situaci pohybují, můžeme předpokládat, že budou požadovat i vyšší tresty než současný trestní zákoník uvádí. To nám dokazuje poslední graf (Graf č. 17).

Na základě grafu č. 12 vidíme velmi dobrou informovanost respondentů o tom, že zanedbání povinné výživy se považuje za trestný čin. Závěrem lze říci, že problém neplacení výživného v současné době, je více než aktuální.

4.2 Kvalitativní analýza

Tato analýza je vypracována na základě návštěvy Úřadu městské části Praha 2, konkrétně oddělení sociálně-právní ochrany dětí (dále jen OSPOD) a následnou konzultací s vedoucí oddělení. Autor si řádně připravil otázky pro zjištění potřebných informací a pracovníci OSPOD je velmi ochotně všechny zodpověděli.

4.2.1 Úvodní konzultace

Autor se dozvěděl, že na toto oddělení chodí nejčastěji matky žádat o pomoc, co dělat v případě, že otec neplatí alimenty. Ovšem nejen matky, stává se, že občas OSPOD navštíví i otcové se stejným problémem, tedy, že matky nechtějí platit výživné. Toto se stává ale pouze výjimečně. Na základě konzultace s vedoucí oddělení autor zjistil, že pracovníci OSPOD mohou pouze poskytnout rady a důležité informace jak v této situaci postupovat, případně mohou i pomoci se sepsáním žaloby. Vychází přitom především ze stránek Veřejného ochránce práv, tedy Ombudsmana. Mohou také kontaktovat a zorganizovat schůzku s tím rodičem, který alimenty neplatí, aby se k tomu vyjádřil. Tímto ale úloha OSPOD končí. Další iniciativa je v rukou pouze té, o pomoc žádající, osoby.

4.2.2 Kladené dotazy a odpovědi

Otázky kladené sociálním pracovnícím:

1. Otázka a odpovědi

Otázka:

Jaký důvod nejčastěji uvádí otcové, proč neplatí výživné na své děti?

Odpovědi:

- „já jsem se nikdy nechtěl rozvádět“
- „stejně se peníze k dětem nikdy nedostanou“
- „ona ty peníze stejně nepotřebuje“
- „když si našla nového přítele, tak na ně může platit on“
- „Já žádné peníze platit nebudu“
- „když mi nedovolí, abych se s dětmi vídal, tak proč bych jí na ně platil“
- „sám nemám moc peněz, natož abych platil ještě jí“
- „nevěřím, že by ty peníze vážně utratila za děti“
- „současné přítelkyni se to nelíbí“
- „děti se se mnou stejně nebaví“

2. Otázka a odpovědi

Otázka:

Jaký důvod nejčastěji uvádí matky, proč nepodají např. trestní oznámení pro zanedbání povinné péče?

Odpovědi:

- „i když výživné neplatí, tak se občas s dětmi vídá a bojím se, že pokud bych podnikla tyto kroky, naštvál by se a nechtěl by se s nimi vídat vůbec“
- „nechci rozpoutat zlo“
- „ať se těma penězi třeba udává“
- „vím, že na tom není po finanční stránce velmi dobře“
- „nemám nervy na soudní tahanice“
- „vycházíme spolu vcelku dobře a nechci, aby si to pak vybíjel na dětech“

- „zvládnou to i bez něj“
- „boží mlýny melou pomalou, ale jistě, ono se mu to vrátí“
- „má dobré známosti a nechci se s ním pouštět do soudního sporu“
- „stejně by se tím nic nevyřešilo, akorát by to stálo čas a peníze“

3. Otázka a odpovědi

Otázka:

Jaký důvod nejčastěji uvádí matky, proč otec neplatí alimenty?

Odpovědi:

- „nemá vůbec představu, co všechno dítě potřebuje a co co stojí“
- „má novou přítelkyni, tak cpe peníze radši do ní“
- „asi na to vážně nemá“
- „nemá vůbec o děti zájem“
- „myslí si, že peníze utratím za sebe“
- „založil novou rodinu a platí jen té“
- „mstí se mi a dělá naschvály“
- „nelíbí se mu, že alimenty chodí do rukou mě“
- „je zvyklý na svoji životní úroveň a po uhrazení výživného by samozřejmě klesla“
- „prostě je platit nechce“

4.2.3 Výsledky a diskuze

Výsledky a diskuze k otázce č. 1

Na základě získaných odpovědí, můžeme vyvodit, že otcové si vždy najdou výmluvu proč výživné neplatit. Většinou je to z důvodu jejich zášti k bývalým manželkám a určitá forma msty. Velkou roli hrají také obavy, že jejich peníze nebudou utraceny jen za děti, ale exmanželka si za ně nakoupí nové oblečení, obuv apod. Dalším důvodem bylo založení nové rodiny a otec zde chce vynakládat své výdaje jen na současnou rodinu a ne na bývalou. Občas se i stává, že současná přítelkyně zakazuje otci posílat peníze na jeho děti. V případě, kdy si najde nového přítele matka, hájí se otcové tím, že když už mají děti nového tátu, má se o ně starat on. Některé matky si ale za to prý mohou samy, jelikož otci zakazují styk s dětmi a otcové proto na děti výživné neplatí. Obhajují si to výrokem: „oko

za oko, zub za zub“. Ovšem může se i stát, že děti otci vyčítají jeho novou partnerku, či se s ním odmítají stýkat, ten se na ně naštvě, a proto neplatí. Jak ale uvedli sociální pracovníci z jejich objektivního pohledu, může to být i z důvodu, že na to vážně nemají peníze, mohou být ve vězení nebo z důvodu nemoci.

Výsledky a diskuze k otázce č. 2

Z odpovědí matek jsme zjistili, že i když vědí o jejich nároku na výživné, nejsou schopny podniknout žádné kroky. Především to je z důvodů obav. Otcové na děti sice výživné neplatí, ale stýkají se s nimi a mají dobrý vztah. Matky se tak bojí, že po podání trestního oznámení, by se mohli otcové naštvat a přerušit jejich styk s dětmi úplně. To samozřejmě matky nechtějí. Dalším a převážným důvodem je lhostejnost matek. Tvrdí, že na to nemají čas, peníze a ani nervy. Záleží už ale pouze na nich, co jsou všechno schopny obětovat pro dosažení cíle a dobro jejich dětí. Některé matky se k tomuto problému staví negativně a uvádí, že by se tím stejně nic nevyřešilo. Což podle autora není správný přístup. Pokud matka má právo na výživné a hlavně chuť za toto právo bojovat, vždy se nějaké řešení najde. Setkali jsme se ale i s pozitivním názorem a to tím, že matky věří ve výrok: „boží mlýny melou pomalu, ale jistě“ a otcům se to časem vrátí. Ovšem smutné bylo zjištění, že některé matky se svých bývalých manželů vážně bojí. Například když je manžel na tom po finanční stránce mnohem lépe, má známosti a kontakty, může si zaplatit lepšího právníka a matku, která ho zažalovala dostat na mizinu, případně jí i sebrat děti. Naopak matky, které vědí o otcově špatné finanční situaci, na něj nechtějí podat trestní oznámení z pocitu špatného svědomí. To je sice velmi hezké, ale matky by měly brát v zřetel hlavně potřeby jejich dětí ať je na tom bývalý manžel po finanční stránce jakkoli.

Výsledky a diskuze k otázce č. 3

V poslední analýze jsme se dozvěděli, jak na téma neplacení alimentů nahlíží matky. Konkrétně jaké důvody uvedli, proč si myslí, že jejich bývalý manželé neplatí výživné. Stěžejními odpověďmi bylo, že to je z důvodu nenávisti jejich bývalých manželů k nim a to, že neplatí alimenty je jakousi formou msty. Dalším důvodem bylo založení nové rodiny, případně pouze novou manželovou přítelkyní. Tyto odpovědi korespondují s odpověďmi otců, že alimenty neplatí, jelikož živí novou rodinu. Matky také uvádí, že si exmanžel najde novou mladší přítelkyni a středem jeho zájmu je už jen ona a ne děti. Ta může být velmi finančně náročná a otec samozřejmě proto, aby si ji udržel, vrazí jakýkoli

obnos peněz do pouzve do ní a na děti nemyslí. Další korespondující odpovědi s odpověďmi otců je obava, že peníze exmanželů půjdou do rukou matek a ty si za to nakoupí věci na své potřeby. O této obavě otců matky vědí, ale hájí se tím, že alimenty nejsou pouze na jídlo a otcové nemají ani ponětí, co všechno dítě potřebuje a kolik co stojí. Samozřejmě také uvádí, že se v dnešní době vše zdražuje, ale platy zůstávají stejné. Ovšem i zde jsme se setkali s objektivním názorem, že možná by otec chtěl platit, ale vážně na to nemá. Přece jenom dnes se může stát cokoliv. Například exmanžel přišel o práci, či je nemocen, a jelikož jsou rozvedeni, matka nevidí do jeho situace.

4.2.4 Dílčí shrnutí

Sociální pracovníci dále uvedli, že muži, kteří mají pocit, že za rozvod mohou sami, výživné většinou pravidelně platí. Je dokázáno, že zatímco se příjem většiny otců, kteří nebydlí s rodinou, po rozvodu fakticky zvyšuje, příjem jejich bývalých partnerek a dětí strmě klesá. Podle výpočtů správy sociálního zabezpečení se odhaduje, že tři z těchto pěti otců, kteří bydlí odděleně, a čtyři z pěti znovu ženatých otců by si mohlo dovolit platit víc. Nicméně muži patrně pocítují, že mají „právo“ na vyšší životní standard než jejich bývalé partnerky a že ho potřebují. Aby měli šanci získat další partnerku, musí na nich být vidět, že mají nějaké peníze. Nejmenší naději, že po rozvodu najdou novou partnerku, mají špatně placení a nezaměstnaní muži.

Matky mnohem častěji než otcové utrácejí všechny své peníze za děti. Je to pravděpodobně tím, že mají mnohem jasnější představu o jejich finančních potřebách, kolik toho sní, jak často jim musí kupovat nové boty, jaké hračky a hry mají ostatní děti. Sebeúcta matek se také mnohem více váže na děti. Dobře oblečené a dobře zabezpečené dítě je jakousi vizitkou dobré matky.

Zde je vidět, jak se představa otců o tom, že žijí „v jiném světě“ než jejich děti, projevuje v menší ochotě utrácet peníze za přímé výdaje na děti, a to jak před rozvodem, tak po něm. Pokud však má otec děti na starosti sám, například s nimi jede nakupovat do nákupního centra, utrácí za ně bez rozmýšlení, což ovšem může matku dohánět k zuřivosti. Čím častěji se otcové s dětmi vidí, tím více svých financí jsou jim ochotni poskytnout.

4.3 Případové studie

Cílem této části je čtenářům přiblížit danou problematiku na konkrétních případech. Mohou si pak udělat lepší představu o tom, na základě čeho soudy rozhodují o výši výživného, s jakými problémy se klienti mohou potýkat, pokud nejsou spokojeni s rozsudkem nebo pokud se o výši výživného nejsou schopni domluvit s druhým rodičem.

4.3.1 Případová studie č. 1

Tento příběh je založen na skutečné události. Autor kontaktoval nejmenovanou klientku na základě doporučení, že si problémem neplacení výživného sama prošla a zorganizoval schůzku. Klientka poskytla autorovi veškeré podklady, včetně návrhů, odvolání i rozsudků soudů s výslovným svolením, že autor může použít jakékoliv informace. Přestože se jedná o příběh z dřívější doby, pro účely této práce je postačující.

Matka, nar. 1965, zaměstnaná u místní firmy

Otec, nar. 1953, zaměstnán OPBH

Nezl. Petr, nar. 1984

1. Návrh na rozvod manželství

V prosinci 1986 podala matka návrh na rozvod manželství Obvodnímu soudu pro Prahu 2. Navrhovatelka uvedla, že tak žádá z důvodu nevhodného chování odpůrce. Zakázal být matce na mateřské dovolené, takže musela dát syna do jeslí a začít pracovat. Odmítal jí pomáhat s tím, že pomáhal jeho první manželce. Několikrát ji vyhodil z bytu, surově zbil apod. To byla poslední okolnost, která způsobila, že se jejich manželství s odpůrcem úplně rozvrátilo a dřívější citový vztah se změnil v odpor. Proto navrhovatelka zažádala o konečné a právoplatné rozloučení jejich manželství.

2. Vyjádření odpůrce k návrhu na zahájení řízení o rozvod manželství

V lednu 1987 se otec vyjádřil k návrhu na rozvod manželství tak, že údaje v něm uvedené jsou převážně nepravdivé, pokud pravdě odpovídají, pak jde o údaje vytržené ze souvislostí a účelově překroucené. Dále napsal, že manželství je vážně narušeno, z důvodu prudkého ochlazení citu k němu u navrhovatelky. Uvedl, že o něho ztratila zájem jako o muže a životního partnera. To mělo následek, že ji podezřival z nevěry a způsobilo to jeho afekt, v němž navrhovatelku fyzicky napadl. Ovšem s návrhem na rozvod nesouhlasil, jelikož má stále k navrhovatelce citový vztah a má zájem na udržení manželství.

3. Rozsudek jménem Republiky o rozvodu manželství a úpravu poměrů k nezl.

V březnu 1987 Obvodní soud pro Prahu 2 rozhodl, že manželství navrhovatelky a odpůrce se rozvádí. Nezl. Petra (v té době stár 2,5 roku) svěčil pro dobu po rozvodu manželství účastníků do výchovy a výživy matky. Ze zprávy o výdělcích účastníků bylo zjištěno, že průměrný čistý měsíční výdělek navrhovatelky činí Kčs 1 680,- a průměrný čistý měsíční výdělek odpůrce Kčs 2 603,-. Odpůrce má vyživovací povinnost k dceři z předchozího manželství ve výši 360,- Kčs měsíčně. Otce tak soud zavázal přispívat na výživu nezl. částkou 400,- Kč měsíčně splatnou každého 15-tého dne v měsíci předem k rukám matky počínaje právní mocí výroku o rozvodu manželství účastníků. Přičemž pokus soudu o smíření účastníků zůstal bezvýsledný.

4. Rozsudek jménem republiky o návrhu matky na zvýšení výživného

V prosinci 1993 Obvodní soud pro Prahu 9 rozhodl o změně výše výživného, jelikož za dobu 6 let došlo na straně nezletilého k podstatné změně poměrů. Vycházel z výpovědi otce, který uvedl, že rozjíždí své vlastní podnikání jako autodopravce. Protože si pořídil vlastní dopravní prostředek pro provozování své živnosti a náhradní díly, nemá tak žádný výdělek a jeho měsíční mzda je v podstatě nulová. Z peněžního deníku soud zjistil, že jeho příjem do té doby činil 206 770,- Kč a výdaje 204 537,- Kč – ve výdajích zahrnuto: koupení autobusu, náhr. dílů, koncesní listina, benzin. Na základě toho soud rozhodl o zvýšení výživného pouze o 100,- Kč měsíčně. Počínaje dnem 1. 12. 1993 je tedy otec povinen přispívat na výživu nezl. částkou 500,- Kč měsíčně. Nedoplatek na výživném,

tímto zvýšením otci vzniklý od 1. 12. 1993 do 16. 12. 1993 se otec zavazuje a je povinen zaplatit spolu s běžným výživným v lednu 1994. Tímto změnil rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 s tím, že dojde-li opětovně ke změně poměrů, naroste-li otci nezletilého příjem, může být opětovně změněna výše výživného.

5. Návrh matky o zvýšení výživného k nezl. dítěti

V listopadu 1997 matka opět zažádala o zvýšení výživného. Na základě výpovědi matky došlo od doby, kdy bylo naposledy o výživném rozhodováno, ke změně poměrů, a to jak na straně nezletilého, jehož potřeby značně stouply, tak na straně otce, u něhož došlo ke zlepšení majetkové situace. V této době byl otec již poměrně slušně zajištěn – vlastní dům, bazén, auto a i jeho příjmy již nebyly na hranici minima. Nezl. navštěvoval 7. třídu základní školy a i s ohledem, že šlo o školu státní, byla s touto docházkou spojena řada výdajů, na kterých se otec odmítal dobrovolně podílet, a které musela matka hradit výhradně sama. Dále matka uvedla veškeré jednorázové výdaje a kromě nich hradila měsíčně přes 600,- Kč – stravné v jídelně, časové jízdenky, úrazové pojištění atd. Z toho vyplynulo, že výživné v částce 500,- Kč nekrylo ani základní měsíční výdaje nezl., neboť kromě toho bylo nutno samozřejmě zajistit jeho běžnou výživu, oblečení apod. Pro tyto důvody matka zažádala o zvýšení výživného.

6. Rozsudek jménem republiky o zvýšení výživného

V dubnu 1998 vydal soud rozsudek ve prospěch matky i přesto, že se zvýšením výživného otec nesouhlasil a opět se odvolal s tím, že vyšší výživné nepřipadá v úvahu. Odůvodněním bylo, že jeho podnik je stále ve ztrátě a poukázal i na vyživovací povinnost k jeho dceři z prvního manželství. Tu z výpovědi matky ovšem neplnil, což soud vzhledem k tomu, že jeho dcera žila s matkou na Slovensku, neprověřil. Dále uvedl, že založil novou rodinu a dům, ve kterém bydlí nevlastní, jelikož dosud nebyl učiněn vklad do katastru nemovitostí. Nejezdil pryč na žádné dovolené ani si nepořídil s rodinou žádné nové věci, protože na to neměli. Z přehledu příjmů a výdajů za rok 1997 soud zjistil, že otec měl v tomto roce příjem ve výši 120 024,- Kč a výdaje 121 624,- Kč. Ovšem ze zprávy úřadu práce hl. m. Prahy soud zjistil, že v té době byly k dispozici dvě volná pracovní místa v oboru řidič autobusu v silniční dopravě se mzdou 13 076,- Kč až 13 549,- Kč s možností

nástupu ihned. Na základě uvedeného dokazování, soud vynesl rozsudek. Výživné v částce 500,- Kč měsíčně změnil tak, že toto výživné určil na částku 1 000,- Kč měsíčně a to s účinností od 1. 1. 1997 do 31. 8. 1997 a od 1. 9. 1997 na částku 1 300,- měsíčně, splatnou vždy do každého 15. dne v měsíci k rukám matky. Nedoplatek na výživném, takto vzniklý za dobu od 1. 1. 1997 do 31. 3. 1998 ve výši 9 350,- Kč byl otec povinen zaplatit v měsíčních splátkách po částkách 300,- Kč vždy spolu s běžným výživným k rukám matky, pod ztrátou výhody splátek, počínaje měsícem následujícím po právní moci rozsudku. Při stanovení výživného soud, nevycházel z příjmů otce z podnikatelské činnosti, ale z možností, které otec měl, kdyby ukončil podnikatelskou činnost a nastoupil do zaměstnání, kde by měl možnost vyšších výdělků.

7. Doplnění blanketového odvolání otce k rozsudku

Otec s tímto rozsudkem ovšem nesouhlasil a podal odvolání k soudu 1. stupně. (viz příloha č. 10) Zde popsal některé naprosto směšné důvody, proč nemůže a nebude platit takto vysoké výživné. Např. že bazén, který uvedl soud jako určitý nadstandard, „je ve skutečnosti pouze vyřazené brouzdaliště, které jsem natřel a opravil“. Taktéž, že koupil synovy oblečení, hračky či slovník v hodnotě 360,- Kč. Jako zcela absurdní se mu jevilo další odůvodnění soudu, že by mohl zastávat volná místa řidičů autobusů. Je prý přesvědčen, že takové zdůvodnění nemůže naprosto obstát. Na základě těchto uvedených skutečností uvedl, že vyšší částku než 750,- Kč měsíčně není, vzhledem ke svým výdělkovým možnostem schopen uhrazovat.

8. Rozsudek jménem republiky o zvýšení výživného, k odvolání otce proti rozsudku

V dubnu 1999 vynesl soud rozsudek na základě otcova odvolání. K doplňující výpovědi otce bylo zjištěno, že podniká od roku 1993 a od té doby vykazuje ztrátu. Nemůže si ovšem dovolit začít pracovat v jiné profesi jako zaměstnanec, neboť jeho současná manželka je silná diabetička a on si může jako podnikatel určit dobu, kdy se bude o ni starat. Na základě takto doplněného dokazování dospěl odvolací soud k závěru, že odvolání otce je částečně opodstatněné. Otec v poslední době vykazoval ztrátu na svých příjmech, nicméně nešlo u něho učinit závěr ve smyslu § 96 odst. 1 zákona o rodině, že by

se vzdal bez důležitého důvodu výhodnějšího zaměstnání či výdělečné činnosti, popřípadě podstupoval nepřiměřené majetkové riziko. Rozsudek soudu 1. stupně se tedy změnil tak, že výživné se za dobu 1. 1. 1997 do 31. 8. 1998 zvýšilo na 750,- Kč měsíčně, za dobu od 1. 9. 1998 nadále na 1 000,- Kč měsíčně, jinak se ve výroku o běžném výživném potvrdil. Ve výroku o nedoplatku na výživném za dobu od 1. 1. 1997 do 30. 4. 1999 se změnil tak, že nedoplatek činil 4 500,- Kč, které byl otec povinen splácet po 300,- Kč měsíčně s běžným výživným k rukám matky, počínaje 1. 6. 1999 pod ztrátou výhody splátek. (viz příloha č. 11)

9. Současnost

V současné době je syn již plnoletý, je zaměstnán a stará se sám o sebe. Otec žije se svou novou současnou rodinou a neplatí již žádné výživné. Matka uzavřela nové manželství, ze kterého vzešel další syn a je spokojena. Autorovi na závěr sdělila, že „při hledání a opětovném pročitání všech těchto dokumentů si vzpomněla, jak ta doba byla náročná a je ráda, že už má vše za sebou“.

Dílčí shrnutí

Na tomto příkladu se můžou čtenáři blíže seznámit s problematikou neplacení výživného. Jak z výše uvedeného vyplývá, matka podala dvakrát návrh na zvýšení výživného, z důvodu dospívání syna, samozřejmě jeho vyšších nároků a změny finančních poměrů otce. K tomu se otec vždy odvolal s různými důvody, proč vyšší výživné nemůže platit. Čtenáři se mohou také seznámit s problematikou určování výživného podnikatelů v praxi. Můžeme vidět, že soud opravdu nevycházel z dosažených příjmů otce, ale z možných výdělků, kterých by dosahoval, kdyby nastoupil na soudem zjištěné volné pracovní místo. Dále se čtenáři mohou dočíst, co všechno bere soud v potaz při rozhodování o výši výživného.

4.3.2 Případová studie č. 2

Následující studie vychází opět z reálného příběhu, je ovšem již stručnější než předešlá. Protože klientka žije nyní v Německu, mohl ji autor kontaktovat pouze po telefonu. Opět jsou zde uvedené informace jen s výslovným souhlasem klientky.

Matka, nar. 1968, české národnosti

Otec, nar. 1965, německé národnosti

Manželé spolu bydleli v rodinném domku v Roztokách u Prahy. Za pronájem platili 15 000 měsíčně. Měli spolu již dvě děti a matka znovu otěhotněla. Když se ale vrátila z porodnice se třetím dítětem, tak jí manžel oznámil, že od ní odchází. Sebral se a odešel. Zmizel údajně někam na Slovensko a nechal tady matku naprosto bez prostředků. V první řadě neměla peníze na pronájem domu, tak se musela vrátit i s dětmi ke svým rodičům, kteří již byli v důchodu. Protože se nedařilo nadále manžela kontaktovat, bylo po něm vyhlášeno i celostátní pátrání ovšem bezúspěšně. Vzhledem k tomu, že otec byl německé národnosti a v Německu jsou zákony nastaveny jinak než u nás, rozhodla se matka opustit rodiče, rodnou vlast a odstěhovat se i s dětmi do Německa. Tam dostala přidělený státní byt, stát ji začal vyplácet výživné s tím, že zahájí pátrání a vymáhání výživného po otci sám. Ona jako matka samoživitelka měla ještě úlevy od státu jako např. na vodu, plyn apod., tak se rozhodla i s dětmi žít v Německu.

Dílčí shrnutí

Na tomto příběhu mohou čtenáři vidět, že v Německu mají zákony nastavené lépe než u nás. Kdyby se matka vrátila k nám, žádné výživné by nedostávala, dokud by se otce nepodařilo dohledat a soudně ho donutit. Autor se domnívá, že je mnohem lepším východiskem to, že výživné hradí matce stát a teprve stát sám poté vymáhá výživné od povinného. Je logické, že stát má v tomto mnohem lepší možnosti.

5 Zhodnocení výsledků

V analytické části byly provedeny dvě analýzy a dvě případové studie. První kvantitativní analýza byla zpracována na základě dotazníku a poskytuje aktuální informace ohledně zanedbání povinné péče v České republice. Tato analýza se dále dělí na tři skupiny respondentů. První skupinu tvoří ti, co nemají rozvedené rodiče. Druhou skupinou jsou respondenti z rozvedených rodin, na něž jsou alimony řádně placeny. Třetí, a pro účely této práce stěžejní skupinou, jsou respondenti, kteří mají rozvedené rodiče, a výživné na ně placeno není. Jednotlivé grafy pak poskytují konkrétní číselné a procentuální zastoupení všech odpovědí na kladené dotazy týkající se výživného. Výsledkem této analýzy je, že převážná většina dotazovaných lidí, se setkala se situací neplacení výživného, ať už prostřednictvím okolí, či z vlastních zkušeností. Informovanost respondentů o problému zanedbání povinné výživy je pozoruhodná a to i fakt, že je pro ně běžnou a častou záležitostí.

Druhá kvalitativní analýza vychází z konzultace s vedoucí oddělení sociálně-právní ochrany dětí. Sociálním pracovníkům byly kladené otázky ohledně řešené problematiky, na které postupně zodpovídali. Na základě těchto odpovědí byly autorem vypracovány výsledky a následné diskuze. Lze vyvodit, že povinný rodič, který má výživné platit a neplatí, si pokaždé najde důvod, jak to opodstatnit. Může to být jak z objektivních příčin jako je nemoc či nedostatek financí, tak i ze subjektivních příčin jako jsou např. naschvály a msta. Dále tato analýza prokazuje, že většina oprávněných rodičů, tedy ti, komu mají být alimony placeny do rukou, tuto situaci nijak neřeší. Zejména to je z důvodu, že se nechtějí pouštět do soudních sporů a nevěří, že by se tím něco vyřešilo.

Následné dvě případové studie názorně vykreslují tuto problematiku v praxi. Jsou založeny na dvou příbězích ze života, kdy byly autorovi poskytnuty veškeré materiály ohledně soudních rozepří o výživném. Z těchto údajů lze usoudit, že vymáhání výživného opravdu není lehkou a jednoduchou záležitostí, ale závisí na detailním dokazování všech faktů, skutečností a samozřejmě na osobním postoji soudce. Ke zhodnocení celé praktické části můžeme říci, že problém zanedbání povinné výživy není v České republice jen výjimečný nebo dokonce virtuální, nýbrž problém praktický a relativně častý.

6 Závěr

Neplacení výživného je jeden ze záporných jevů v naší společnosti. Pro řadového občana je výraz „výživné“ obvykle spojen s představou placení alimentů rodičů na děti, přičemž tomu tak není. Zákon o rodině definuje vyživovací povinnost nejen rodičů vůči dětem, nýbrž i dětem vůči rodičům. Stejně tak existuje vyživovací povinnost mezi ostatními příbuznými, mezi manžely, rozvedenými manžely či příspěvek na výživu a úhradu některých nákladů neprovdané matce. Pokud je soudem tato vyživovací povinnost určena, a povinná osoba ji neplní, jedná se o trestný čin zanedbání povinné výživy. Nejčastěji se ovšem jedná o otce, neplatícího alimenty na své děti.

Neplatiče výživného obvykle pronásleduje exekuce, tedy nucený výkon soudního rozhodnutí ukládajícího povinnost platit alimenty v určité výši, iniciovaná věřitelem, tedy zpravidla druhým rodičem, zastupujícím dítě, kterému mají být alimenty placeny. Ovšem dlužník – neplatič výživného může být také trestně stíhán. O tom, že se nejedná o problém ojedinělý, svědčí i fakt, že trestný čin zanedbání povinné výživy patří vedle krádeže a porušování domovní svobody k nejčastěji páchaným trestným činům na území České republiky. Podle příslušných statistik bývá během jednoho kalendářního roku vedeno trestní stíhání až kolem 10 000 pachatelů, potažmo obviněných, resp. obžalovaných.

7 Seznam použitých zdrojů

Literatura:

- 1) ELIÁŠ, Karel a Marek SVATOŠ. *Nový občanský zákoník 2014*. Ostrava: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-920-8.
- 2) HOLUB, Milan a Hana NOVÁ. *Zákon o rodině a předpisy související*. Praha: Linde, 1998. ISBN 80-7201-093-X.
- 3) HOLUB, Milan, Hana NOVÁ a Jana HYKLOVÁ. *Zákon o rodině*. Praha: Linde, 2005. ISBN 80-7201-517-6.
- 4) HRUŠÁKOVÁ, Milana a Zdeňka KRÁLÍČKOVÁ. *České rodinné právo*. Brno: Doplněk, 2006. ISBN 80-7239-192-5.
- 5) HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Rodinné právo v aplikační praxi*. Praha: Beck, 2000. ISBN 80-7179-293-4.
- 6) HRUŠÁKOVÁ, Milana., a kol. *Zákon o rodině*. Praha: Beck, 2005. ISBN 80-7179-912-2.
- 7) KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *Rodinné právo v otázkách a odpovědích*. Praha: Computer Press, 2000. ISBN 80-7226-365-X.
- 8) NOVÁ, Hana a Karel VALEGRACH. *Rodinné vztahy v soudní praxi*. Praha: Prospektrum, 1995. ISBN 80-71750-30-1.
- 9) NOVÁ, Hana a Olga TĚŽKÁ. *Vyživovací povinnost*. Praha: Linde, 1995. ISBN 80-85647-84-2.
- 10) PAVELKOVÁ, Bronislava, Gabriela KUBÍČKOVÁ a Vlasta ČEČOTOVÁ. *Zákon o rodině*. Šamorín: Heuréka, 2005. ISBN 80-89122-24-8.
- 11) PLECITÝ, Vladimír a Josef SALAČ. *Základy rodinného práva*. Praha: Eurounion, 2001. ISBN 80-7317-002-7.
- 12) PROKOP, Martin. *Právní ochrana dětí a obětí domácího násilí*. Brno: Ekologický právní servis, 2000. ISBN 80-902570-8-9.
- 13) RADIMSKÝ, Jaroslav a Senta RADVANOVÁ. *Zákon o rodině*. Praha: Panorama, 1989. ISBN 80-89122-24-8.
- 14) SVEJKOVSKÝ, Jaroslav., a kol. *Nový občanský zákoník*. Praha: Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-423-0.

- 15) SVOBODA, Jaromír a Svetlana Ficová. *Zákon o rodině*. Bratislava: Eurounion, 2005. ISBN 80-88984-76-9.
- 16) TĚŽKÁ, Olga. *Vyživovací povinnost*. Praha: Panorama, 1989. ISBN 978-80-7260-180-6.
- 17) VESELÁ, Renata., a kol. *Rodina a rodinné právo*. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2005. ISBN 80-86432-93-9.

Zákony:

- 1) Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, naposledy novelizován zák. č. 401/2012 Sb.
- 2) Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- 3) Zákon č. 89/2012 Sb., nový občanský zákoník s účinností od 1. 1. 2014
- 4) Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, naposledy novelizován zák. č. 399/2012 Sb.
- 5) Zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků – zrušen
- 6) Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, naposledy novelizován zák. č. 458/2011 Sb.
- 7) Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, naposledy novelizován zák. č. 404/2012 Sb.
- 8) Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů
- 9) Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, naposledy novelizován zák. č. 385/2012 Sb.
- 10) Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a extenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů
- 11) Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, naposledy novelizován zák. č. 428/2012 Sb.
- 12) Zákon č. 528/1990 Sb., devizový zákon, ve znění pozdějších předpisů
- 13) Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti, naposledy novelizován zák. č. 396/2012 Sb.
- 14) Zákon č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, naposledy novelizován zák. č. 297/2011 Sb.

Internetové zdroje:

1) *Dopravně informační portál: aktuality*. [online]. [cit. 2013-02-20].

Dostupné z: <http://www.doipo.cz/aktuality/odebirani-ridicckych-prukazu-za-neplaceni-alimentu-je-uz-v-zakone/>

2) *Česká televize: ČT 24*. [online]. [cit. 2013-02-24].

Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/189251-vymahani-alimentu-misto-soudu-pomuze-exekutor/>

3) *Peníze.cz: rodičovství*. [online]. [cit. 2013-02-24].

Dostupné z: <http://www.penize.cz/rodicovstvi/222111-neuspesny-boj-o-alimenty-vite-na-co-mate-narok>

4) *Veřejný ochránce práv: stížnosti na úřady*. [online]. [cit. 2013-02-25].

Dostupné z: <http://www.ochrance.cz/stiznosti-na-urady/chcete-si-stezovat/zivotni-situace-problemy-a-jejich-reseni/vyzivne-placeni-a-vymahani/>

Nepublikovaná diplomová práce:

TESAŘOVÁ, Pavla. *Vyživovací povinnost z pohledu sociálně-právní ochrany dětí*. Brno, 2008. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra sociální pedagogiky.

8 Přílohy

8.1 Příloha č. 1

Žaloba na určení výživného mezi manžely:

Městskému soudu v Brně, Brno

Žalobkyně: ..., roz: ..., nar. ..., povolání ..., bytem ...,

Žalovaný: ..., nar. ..., povolání ..., bytem ...

Věc: Žaloba na určení vyživovací povinnosti mezi manžely

I.

Dne ... jsme před MěNV v Brně uzavřeli manželství, ze kterého se narodily dvě děti, nezl. ... a nezl...., o které celodenně pečuji.

Důkaz: oddací list

rodné listy nezl. dětí

výslech účastníků

II.

V měsíci listopadu minulého roku opustil žalovaný společnou domácnost a od té doby mi finančně ničím nepřispěl. Protože jsem na mateřské dovolené a celodenně pečuji o dvě nezletilé děti, nemohu si opatřit vlastní zdroj příjmů. Měsíčně pobírám pouze rodičovský příspěvek ve výši ... ,- Kč.

Příjem žalovaného činí průměrně ...,- Kč měsíčně. Kromě vyživovací povinnosti ke mně a našim dvěma nezletilým dětem byla odpůrci dále stanovena vyživovací povinnost k dceři z prvního manželství, nezl. ..., nar. ..., bytem ..., a to ve výši ... ,- Kč měsíčně.

Důkaz: doklady o výši nájmu a platbách inkasa

potvrzení o rodičovském příspěvku

výslech účastníků

III.

Vzhledem ke skutečnosti, že životní úroveň žalobkyně a žalovaného je rozdílná a žalovaný odmítá plnit vyživovací povinnost dobrovolně, navrhuji, aby soud vynesl tento rozsudek:

Žalovaný ... je povinen plnit žalobkyni ... ode dne zahájení řízení výživné částkou ve výši ...,- Kč měsíčně předem, vždy do 10. dne v měsíci.

Žalovaný je povinen žalobkyni uhradit náklady řízení do tří dnů od právní moci rozhodnutí.

V Brně dne

.....

(Králičková, 2000)

8.2 Příloha č. 2

Žaloba na určení výživného rozvedeného manžela:

Městskému soudu v Brně, Brno

Žalobkyně: ..., roz. ..., nar. ..., povolání ..., bytem ...,

Žalovaný: ..., nar. ..., povolání ..., bytem ...

Věc: Žaloba na určení výživného rozvedeného manžela

I.

Dne ... jsem před MěNV v Brně uzavřela manželství s ..., nar. ..., bytem ...

Dne ... nabylo právní moci rozhodnutí Městského soudu v Brně č.j. C .../ ...-..., kterým bylo naše manželství rozvedeno.

Nezletilé děti ..., které se z manželství narodily, byly pro dobu po rozvodu svěřeny do mé výchovy. Otci byla uložena povinnost přispívat na výživu nezletilých ... a ... částkou ve výši ... ,- Kč a ... ,- Kč měsíčně.

Důkaz: oddací list

Rozsudek Městského soudu v Brně č.j. C .../ ...-...,

II.

Vzhledem k nízkému věku nezletilých ... a ..., které se z našeho manželství narodily a které byly pro dobu po rozvodu svěřeny do mé výchovy, si nemohu zajistit zaměstnání na celý úvazek. Nezletilý ... navštěvuje zvláštní školu a vyžaduje mimořádnou péči. Pracuji proto jako prodavačka na částečný úvazek s průměrným výdělkem ... ,- Kč měsíčně.

Žalovaný mi dobrovolně na požádání na zabezpečování mé výživy ničím nepřispěl.

Současný průměrný příjem žalovaného činí ... ,- Kč měsíčně. Kromě vyživovací povinnosti ke mně a našim dětem žádnou jinou vyživovací povinnost nemá.

Důkaz: výslech účastníků

potvrzení o příjmu

III.

Vzhledem k tomu, že naše manželství bylo rozvráceno převážně porušením manželských povinností žalovaného, a já nejsem schopna s ohledem na péči o nezletilé děti samostatně uspokojovat všechny své potřeby, navrhuji, aby soud vynesl tento rozsudek:

Žalovaný ..., nar. ..., bytem ..., je povinen plnit žalobkyni ..., nar. ..., bytem ..., výživné ve výši ... ,- Kč měsíčně, předem vždy do 10. dne v měsíci, počínaje dnem podání návrhu na zahájení řízení.

Žalovaný je povinen nahradit žalobkyni náklady řízení do 3 dnů od právní moci rozsudku.

V Brně dne

(Kralíčková, 2000)

8.3 Příloha č. 3

Smlouva o vypořádání vyživovací povinnosti pro dobu po rozvodu:

Varianta 1

Z titulu vyživovací povinnosti zavazuje se pan Adam Novák vyplatit paní Evě Novákové jednorázově částku ... Kč, a to do 1 měsíce od právní moci rozsudku o rozvodu manželství. Částka bude vyplacena převodem na účet č. ... u ...

Paní Eva Nováková bere na vědomí, že s ohledem na § 94 odst. 2 ZOR zanikne vyživovací povinnost k ní uhrazením shora uvedené částky a z titulu vyživovací povinnosti si již nemůže činit v budoucnosti žádné další nároky vůči bývalému manželovi.

Varianta 2

Z titulu vyživovací povinnosti zavazuje se pan Adam Novák poskytovat paní Evě Novákové výživné v pravidelně se opakujících měsíčních splátkách, vždy do 5. Dne v měsíci předem k jejím rukám (*alt.* na účet č. ...) počínaje dnem právní moci rozsudku o rozvodu, ve výši ... Kč.

(Hrušáková, 2000)

8.4 Příloha č. 4

Žaloba na určení výživného rozvedeného manžela v rozsahu stejné životní úrovně (tzv. sankční výživné):

Městskému soudu v Brně, Brno

Žalobkyně: ..., roz. ..., nar. ..., povolání ..., bytem ...,

Žalovaný: ..., nar. ..., povolání ..., bytem ...

Věc: Žaloba na určení výživného rozvedeného manžela

I.

Dne ... jsem před tehdejším MěNV v Brně uzavřela manželství s ..., nar. ..., bytem ...

Dne ... nabylo právní moci rozhodnutí Městského soudu v Brně ze dne ..., č.j. C .../ ...-..., kterým bylo naše manželství rozvedeno. Z odůvodnění rozsudku vyplývá, že jsem s rozvodem nesouhlasila a zejména, že jsem se na rozvratu manželství porušením manželských povinností převážně nepodílela.

Dne ... nabylo právní moci rozhodnutí opatrovnického soudu ze dne ..., č.j. Nc .../ ...-..., kterým byly nezletilé děti ... a ..., které se z manželství narodily, pro dobu po rozvodu svěřeny do mé výchovy. Otcí byla uložena povinnost přispívat na výživu nezletilých ... a ... částkou ve výši ... ,- Kč a ... ,- Kč měsíčně.

Důkaz: oddací list

Rozsudek Městského soudu v Brně č.j. C .../ ...-...,

Rozsudek Městského soudu v Brně č.j. Nc .../ ...-...

II.

Vzhledem k nízkému věku nezletilých, které se z našeho manželství narodily a které byly pro dobu po rozvodu svěřeny do mé výchovy, si nemohu zajistit zaměstnání na celý úvazek. Nezletilý ... navštěvuje zvláštní školu a vyžaduje mimořádnou péči. Pracuji proto jako prodavačka na částečný úvazek s průměrným výdělkem ... ,- Kč měsíčně.

Rozvodem mi byla způsobena závažná újma.

Současný průměrný příjem žalovaného činí ... ,- Kč měsíčně. Kromě vyživovací povinnosti ke mně a našim dětem žádnou jinou vyživovací povinnost nemá.

Důkaz: výslech účastníků

potvrzení o příjmu

důkaz o prokázání závažné újmy

III.

Vzhledem k tomu, že naše manželství bylo rozvráceno převážně porušením manželských povinností žalovaného, mně byla rozvodem způsobena závažná újma a nejsem schopna s ohledem na péči o nezletilé děti samostatně uspokojovat všechny své potřeby, navrhuji, aby soud vynesl tento rozsudek:

Žalovaný ..., nar. ..., bytem ..., je povinen plnit žalobkyni ..., nar. ..., bytem ..., výživné ve výši ... ,- Kč měsíčně, předem vždy do 10. dne v měsíci, počínaje dnem podání návrhu na zahájení řízení.

Žalovaný je povinen nahradit žalobkyni náklady řízení do 3 dnů od právní moci rozsudku.

V Brně dne

(Kralíčková, 2000)

8.5 Příloha č. 5

Žaloba matky dítěte:

Městskému soudu v Brně, Brno

Žalobkyně: ..., nar. ..., povolání ..., bytem ...,

Žalovaný: ..., nar. ..., povolání ..., bytem ...

Věc: Žaloba na určení výživy a náhrady nákladů matky dítěte

I.

Dne ... se mi narodil nezletilý ..., který se mnou žije ve společné domácnosti. Otcovství k nezletilému bylo určeno souhlasným prohlášením rodičů dne ... před ..., tedy ještě v době mého těhotenství, kdy jsem s žalovaným žila ve společné domácnosti.

Důkaz: rodný list nezletilého

výslech žalobkyně

II.

Dne ... mne žalovaný opustil a nastěhoval se k jiné ženě. Od té doby mi na moji výživu a na zvýšené náklady nepřispěl ničeho. Kdy jsem žalovaného počátkem měsíce ... informovala o narození našeho dítěte, opět mi odmítl přispět čímkoli na již vynaložené výdaje spojené s těhotenstvím a porodem a na moji výživu. Moje těhotenství bylo rizikové, k lékaři mne vozili sousedé, za což jsem jim zaplatila celkem částku ..., - Kč. Další náklady souvisely s pořízením těhotenského ošacení a obuvi, celkem jsem vynaložila částku ..., - Kč. Ode dne ... pobírám peněžitou pomoc v mateřství ve výši ..., - Kč, a tyto dávky budu jako osamělá žena pobírat po dobu 37 týdnů, tj. do ... Ode dne ... budu pobírat pouze rodičovský příspěvek ve výši ..., - Kč.

Odpůrce pracuje jako ... s průměrným platem alespoň ..., - Kč měsíčně. Není ženat a jinou vyživovací povinnost než ke mně a našemu nezl. Dítěti ve výši ..., - Kč měsíčně nemá.

Důkaz: výslech účastníků

doklad o příjmu žalobkyně

doklady o nákladech

III.

Vzhledem k výše uvedenému navrhuji, aby soud vynesl tento rozsudek.

Žalovaný ..., je povinen přispívat žalobkyni ... na výživu od ... do ... částkou ve výši ..., - Kč měsíčně, a od ... do ... částkou ..., - Kč měsíčně, splatnou vždy k 10. dni v měsíci předem.

Žalovaný je povinen uhradit žalobkyni náklady spojené s těhotenstvím a porodem ve výši ..., - Kč, do tří dnů od právní moci rozsudku.

Současně je žalovaný povinen nahradit žalobkyni náklady řízení do tří dnů od právní moci rozsudku.

V Brně dne

.....

(Králičková, 2000)

8.6 Příloha č. 6

Samotná dohoda o výživném mezi druhem a družkou by mohla vypadat takto:

- 1) pan ..., r.č. ..., bytem ..., a
- 2) paní ..., r.č. ..., bytem...

I.

Pan ... se zavazuje poskytovat paní ... výživné ve výši ...,- Kč měsíčně v hotovosti k jejím rukám, se splatností vždy k 5. dni v měsíci předem, a to po dobu, co bude paní ... osobně celodenně pečovat o jejich společné dítě ...

II.

Paní ... tento závazek přijímá.

V Brně dne

.....

(Kralíčková, 2000)

8.7 Příloha č. 7

Návrh na zvýšení výživného nezletilých dětí:

Městskému soudu v Brně, Brno

Matka: ..., nar. ..., povolání ..., bytem ...,

Otec: ..., nar. ..., povolání ..., bytem ...,

Ve věci péče o nezletilé ..., nar. ..., bytem ...

Návrh matky na zvýšení výživného pro nezletilé dítě

I.

Z manželství, které jsme uzavřeli dne ... před MěNV v Brně, se narodil nezletilý ..., nar. ..., bytem u matky, který byl rozhodnutím Městského soudu v Brně č.j. C .../ ...-..., které nabylo právní moci dne ..., pro dobu po rozvodu manželství svěřen do výchovy matky a otci bylo stanoveno výživné ve výši ... ,- Kč měsíčně.

Důkaz: rozhodnutí Městského soudu v Brně C .../...-...

výslech účastníků

rodný list nezletilého

II.

Nezletilý ... je v současné době studentem gymnázia s rozšířenou výukou jazyků. Výživné ve výši ... ,- Kč měsíčně bylo otci stanovováno v době, kdy byl nezletilý žákem základní školy a měl potřeby a zájmy odpovídající tomuto věku. Nyní se potřeby nezletilého podstatně změnil, vzhledem k výuce jazyků je nutné kupovat slovníky a speciální učebnice a řadu pomůcek. I mimoškolní aktivity nezletilého se rozšířily, nezletilý se věnuje atletice, lyžuje a rekreačně se věnuje i jiným sportům. Můj příjem činí průměrně ... ,- Kč měsíčně, žiji se synem sama a sama hradím veškeré náklady. Žádnou jinou vyživovací povinnost nemám.

Příjem otce nezletilého za poslední dva roky nepochybně vzrostl. Soudím tak z toho, že soukromě podniká, pořídil si nové auto a nový velký byt. Přesnou výši příjmů otce neznám. Jinou vyživovací povinnost než k nezletilému ... otec nemá.

Důkaz: výslech účastníků

daňová přiznání otce

potvrzení o příjmu matky

III.

Vzhledem ke skutečnosti, že otec odmítá na výživu nezletilého ... přispívat vyšší částkou, navrhuji, aby soud vynesl tento rozsudek:

Rozsudek Městského soudu v Brně č.j. C .../ ...-... ze dne ..., kterým byla otci stanovena vyživovací povinnost k nezletilému ve výši ... ,- Kč měsíčně se mění tak, že se toto výživné zvyšuje na částku ... ,- Kč měsíčně splatnou vždy do 10. dne v měsíci předem k rukám matky, a to s účinností od ...

V Brně dne

.....

(Králičková, 2000)

8.8 Příloha č. 8

Návrh na výkon rozhodnutí (srážkami ze mzdy, prodejem mov.věcí,..):

Okresnímu soudu v (podle trvalého bydliště odpůrce)

Oprávněný: nezl., nar....., trvale bytem....., t.č.....

Zastoupen (matkou/otcem): jméno a příjmení, nar....., trvale bytem, t.č....., zaměstnán/a jako v(nebo t.č. na mateřské dovolené, vedené v evidenci ÚP,...)

Povinný/á: jméno a příjmení, nar....., trvale bytem, zaměstnaný jakou firmy....., adresa

Plátce mzdy: jméno a adresa zaměstnavatele povinného rodiče

Rozsudkem Okresního soudu v ze....., č.j....., Sen, který nabyl právní moci dne, byl(a) nezl. svěřen do péče matky a otci bylo stanoveno výživné ve výši, -Kč (vypsát z rozsudku) měsíčně. Dlužné výživné za dobu od dove výši, - Kč se otec zavazuje splácet po ...,- Kč měsíčně spolu s běžným výživným počínaje dnem do zaplacení pod ztrátou výhody splátek.

Vylíčit, jakým způsobem bylo již výživné vymáháno.

Povinný řádně svoji vyživovací povinnost neplní, na výživném je dluh za dobu oddove výši.....,-Kč (pokud je více dětí, rozepsat dluh na každé dítě zvlášť). Navrhuji proto, aby Okresní soud v ...(podle místa trvalého bydliště povinného) nařídil ve prospěch oprávněné(ho) uvedené(ho) shora proti povinnému výkon rozhodnutí srážkou z jeho mzdy (invalidního důchodu, z podpory), a to pro dlužné výživné za dobu od do ve výši.....,-Kč (opět rozepsat na každé dítě zvlášť) a dále pro běžné výživné od ...ve výši....,- Kč pro nezl.....

Sražené částky je třeba zasílat na adresu (nebo číslo účtu): adresa

Vdne

jméno a příjmení

podpis

(Tesařová, 2009)

8.9 Příloha č. 9

Dotazník

1) Máte rozvedené rodiče?

- ne
- ano

2) S kým žijete v domácnosti?

- s matkou
- s otcem
- jiné (s partnerem, kamarády, atp.)

4) Máte sourozence? (je míněno pouze vlastní)

- ano 1
- ano 2
- ano 3 a více
- ne

10) Jaký je plat Vaší matky?

- méně než 10 000 Kč měsíčně
- 10 000-15 000 Kč měsíčně
- 15 001-20 000 Kč měsíčně
- 20 001-30 000 Kč měsíčně
- 30 001-40 000 Kč měsíčně
- 40 001-50 000 Kč měsíčně
- více než 50 000 Kč měsíčně
- nevím

11) Jaký je plat Vašeho otce?

- méně než 10 000 Kč měsíčně
- 10 000-15 000 Kč měsíčně
- 15 001-20 000 Kč měsíčně

3) S kým žijete v domácnosti?

- s matkou
- s otcem
- s oběma rodiči
- jiné (s partnerem, kamarády, atp.)

5) Máte sourozence? (je míněno pouze vlastní)

- ano 1
- ano 2
- ano 3 a více
- ne

6) Věděli jste, že neplacení alimentů se považuje za trestný čin?

- ano
- ne

7) Máte ve svém okolí někoho, kdo se v takové situaci ocitl?

- ano, znám jeden případ, kdy povinný rodič neplatí/neplatil alimenty
- ano znám pár případů, kdy povinný rodič neplatí/neplatil alimenty
- ne, žádný takový případ neznám

8) Slyšeli jste někdy o situaci, kdy povinný rodič zatajil své příjmy, úmyslně lhal o jejich výši či se jinak vyhýbal placení alimentů?

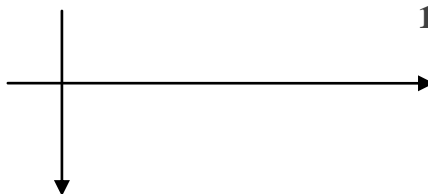
- ano, slyšel/a jsem o takové situaci v televizi, četl v novinách apod.
- ano, slyšel/a jsem o takové situaci od svých známých
- ano, stalo se to v případě mých rodičů
- ne, nikdy jsem o podobné situaci neslyšel/a

- 20 001-30 000 Kč měsíčně
- 30 001-40 000 Kč měsíčně
- 40 001-50 000 Kč měsíčně
- více než 50 000 Kč měsíčně
- nevím

12) Platí Váš otec příp. matka alimony?

- ano
- ne
- nevím

9) Současný trestní zákoník uvádí, že kdo neplní, byť i z nedbalosti, svou zákonnou povinnost vyživovat jiného, může být potrestán odnětím svobody až na dvě léta. Myslíte si, že by tento trest měl být vyšší?

- ano
- ne
- nevím

13) Z jakého důvodu alimony neplatí?

- z jiného důvodu
- nevím
- nebyly mu soudem určeny

20) V jaké výši platí povinný rodič alimony na

1 dítě?

- méně než 500 Kč měsíčně
- 500-1 500 Kč měsíčně
- 1 501-2 000 Kč měsíčně
- 2 001-3 000 Kč měsíčně
- 3 001-4 000 Kč měsíčně
- 4 001-5 000 Kč měsíčně
- 5 001-6 000 Kč měsíčně
- více než 6 000 Kč měsíčně
- nevím

21) Platí alimony na Vaše sourozence ve stejné

výši?

- ano
- ne, nižší
- ne, vyšší
- sourozenec je již plnoletý a neplatí na něj
- nemám sourozence
- nevím

14) Pokud jste zaškrtl z jiného důvodu, uveďte prosím ten důvod.

15) Řeší nějak oprávněný rodič (ten komu mají být alimony placeny) tuto situaci?

- ano, formou trestního oznámení
- ano, formou exekuce
- ano, domáhá se u povinného
- ano, domáhá se u soudu
- ne

16) Věděli jste, že neplacení alimentů se považuje za trestný čin?

- ano
- ne

17) Máte ve svém okolí někoho, kdo se v takové situaci ocitl?

- ano, znám jeden případ, kdy povinný rodič neplatí/neplatil alimony
- ano znám pár případů, kdy povinný rodič neplatí/neplatil alimony
- ne, žádný takový případ neznám

22) Kdo rozhodl o této výši alimentů?

- byla určena soudem
- rodiče se na této výši dohodli bez soudního řízení
- nevím

23) Domníváte se, že by tyto alimenty měly/mohly být vyšší?

- ano
- ne, jsou přiměřené
- ne, mohly by být i nižší
- nevím

24) Věděli jste, že neplacení alimentů se považuje za trestný čin?

- ano
- ne

25) Máte ve svém okolí někoho, kdo se v takové situaci ocitl?

- ano, znám pár případů, kdy povinný rodič neplatí/neplatil alimenty
- ano, znám jeden případ, kdy povinný rodič neplatí/neplatil alimenty
- ne, žádný takový případ neznám

26) Slyšeli jste někdy o situaci, kdy povinný rodič zatajil své příjmy, úmyslně lhal o jejich výši či se jinak vyhýbal placení alimentů?

- ano, slyšel/a jsem o takové situaci v televizi, četl v novinách apod.
- ano, stalo se to v případě mých rodičů
- ano, slyšel/a jsem o takové situaci od svých známých
- ne, nikdy jsem o podobné situaci neslyšel/a

27) Současný trestní zákoník uvádí, že kdo neplní, byť i z nedbalosti, svou zákonnou povinnost vyživovat jiného, může být potrestán odnětím svobody až na dvě léta. Myslíte si, že by tento trest měl být vyšší?

- ano
- ne
- nevím

18) Slyšeli jste někdy o situaci, kdy povinný rodič zatajil své příjmy, úmyslně lhal o jejich výši či se jinak vyhýbal placení alimentů?

- ano, slyšel/a jsem o takové situaci v televizi, četl v novinách apod.
- ano, stalo se to v případě mých rodičů
- ano, slyšel/a jsem o takové situaci od svých známých
- ne, nikdy jsem o podobné situaci neslyšel/a

19) Současný trestní zákoník uvádí, že kdo neplní, byť i z nedbalosti, svou zákonnou povinnost vyživovat jiného, může být potrestán odnětím svobody až na dvě léta. Myslíte si, že by tento trest měl být vyšší?

- ano
- ne

8.10 Příloha č. 10

Doplnění blanketového odvolání k rozsudku:

Příloha 15/9/98'

~~OPATROVNÍ~~
~~PŘÍKAZ~~
881051-9

OBVODNÍ SOUD PRO PRAHU 9
došlo dne 29-07-1998
Obvodní soud pro Prahu 9
Na vyhlídce 1 příloh

170 00 PRAHA 9

Věc : doplnění blanketového odvolání k rozsudku zdejšího soudu č.j.

Jako odpírce podávám doplnění a zdůvodnění svého blanketového odvolání k rozsudku zdejšího soudu.

Soudu I. stupně vytýkám zejména nedostatečné zjištění skutkového stavu projednávané věci a zcela nepřesvědčivé zdůvodnění výše uvedeného rozsudku zdejšího soudu.

K obsahu odvolání především uvádím, že se soud I. stupně zcela nedostatečně zabývá mými majetkovými a výdělkovými možnostmi. Jako zcela nedostatečné se jeví zejména hodnocení mých majetkových možností a skutečností. Především není pravdou, že jsem vlastníkem rodinného domku, ale naopak, vzhledem k jeho zatajeným vadám, budu nucen odstoupit od kupní smlouvy prostřednictvím příslušného soudu. Taktéž nemám auto, jak uvádí soud I. stupně, auto je vlastnictvím mé manželky. Taktéž bazén, který je uváděn soudem I. stupně jaká určitý nadstandard, je ve skutečnosti pouze vyřazené brouzdaliště, které jsem natřel a opravil.

Tolik pouze krátce ke "kvalifikovanému zjištění" mého sociálního postavení.

Na základě těchto, paňgalika skutečností, jsem přesvědčen, že se příslušný soud nezabýval mým postavením. Jako zcela absurdní, se jeví další odůvodnění soudu, který uvádí, že pokud se týká mých výdělkových možností, jsou volné místa řidičů autobusů, což bych mohl prý zastávat.

Jsem přesvědčen, že takové zdůvodnění nemůže naprosto obstát.

Ke svému postavení uvádím, že jsem se ožeril a se svojí manželkou vychovávám její nezletilou dceru., není pravdou tvrzení soudu, že se o svého syna nestarám, že o něj nemám zájem. Výživné platím řádně a včas, což mohu dokázat předloženými poukážkami. Dále se dobrovolně podílím taktéž i na výlajích vznikající při jeho další, popř. mimoškolní činnosti. Kromě placení výživného jsem taktéž přispěl nezanedbatelnými částkami na jeho další činnost. Jená se zejména o částky na jeho sportovní a mimošportovní činnost, pro ilustraci uvádím, že nad rámec výživného přispěl synovi

7/2/96. 3ROKY - 2
ALE KBY ↓ 29/5/96

KLIM' O VĚCECH 15 let JPK

částkou 1000, Kč, v červnu částkou 700 Kč. kromě výživního jsem synovi zakoupil také oblečení - zimní bundu, sportovní bundu, žustákovou soupravu, sportovní boty, svetry, trička, ale i hračky - televizní hry/ přístroj za 5 000,- Kč + kazety /, ale také i česko - anglický slovník za 360 Kč apod. Uvedené skutečnosti mohu předložit a dokázat při soudním jednání.

Tyto skutečnosti uvádím proto, že soud I. stupně tuto nespornou situaci hodnotí jako, že jsem o syna nejevil zájem. Pro ilustraci udele přiložím časový harmonogram jeho návštěv v naší rodině. Z uvedeného harmonogramu zcela jednoznačně plyne, že podstatnou část svého volného času a prázdnin strávil v mé domácnosti.

Dokonce jsem navštěvoval třídní schůzky mého syna a pravidelně se informuji na jeho prospěch. Naopak, vzhledem k jeho věku, jsem mu začal dobrovolně přispívat na výživné částkou 750,- Kč, což mohu dokázat předložením při soudním jednání.

Podotýkám, že tato částka je maximum, což mohu uvolnit na výživu svého syna. Moje současná výdělková situace není nejlepší, více vzhledem ke svým výdělkovým možnostem nejsem schopen přispívat. Jako důkaz navrhuji svá daňová přiznání, potvrzující tuto skutečnost. Z výše uvedeného, pouze stručného vyjádření naprosto plyne, že větší částku než 750,- Kč, nejsem, vzhledem ke svým výdělkovým možnostem schopen uhrazovat.

Na základě výše uvedených skutečností navrhuji :

- opětovně provést výslech odpůrce s tím, že přesně budou zjištěny výdělkové možnosti,
- zjistit výdělkové možnosti navrhovatelky a zjistit její péči o syna. ???

Výše uvedené důkazní prostředky navrhuji proto, že je povinností soudu zjistit nejen oprávněné zájmy nezletilého, ale také i výdělkové možnosti povinného.

Jsem proto přesvědčen, že tyto nesporné skutečnosti soudem I. stupně kvalifikovaně provedeny nebyly a že bylo rozhodnuto v můj neprospěch v důsledku nedostatečného zjištění skutkového stavu.

Vzhledem k tomu, že mé výdělkové možnosti a starost o novou rodinu mě nedovoluje přispívat více na výchovu a výživu svého syna, / i když o něj mám trvalý zájem /, žádám, aby odvolací soud zrušil rozsudek soudu I. stupně, nařídil nové jednání, kdy budou objektivně zjištěny mé výdělkové možnosti, což soud I. stupně mečinil.

POSLEDNÍ STRÁNA 3/4/97 P

V Praze dne 8.7.1998

8.11 Příloha č. 11

Rozsudek jménem republiky o zvýšení výživného k odvolání otce proti rozsudku:

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Městský soud v Praze rozhodl jako soud odvolací v senátě složeném z předsedkyně senátu [redacted] a soudců [redacted] a [redacted] ve věci péče o nezl. Petra [redacted], nar. 20.10.1984, zastoupeného Městskou částí Praha 14 jako opatrovníkem pro řízení, syna [redacted] bytem [redacted] a [redacted], bytem [redacted], zastoupeného advokátem [redacted] advokátní kancelář v [redacted] o zvýšení výživného, k odvolání otce proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 9 z 2. dubna 1998, č.j. [redacted]

t a k t o :

Rozsudek soudu I. stupně se mění jen tak, že výživné se za dobu od 1.1.1997 do 31.8.1998 zvyšuje na 750,- Kč měsíčně, za dobu od 1.9.1998 nadále na 1.000,- Kč měsíčně, jinak se ve výroku o běžném výživném potvrzuje.

Ve výroku o nedoplatku na výživném za dobu od 1.1.1997 do 30.4.1999 se mění tak, že nedoplatek činí 4.500,- Kč, které je otec povinen splácet po 300,- Kč měsíčně s běžným výživným k rukám matky, počínaje 1.6.1999 pod zrátou výhody splátek.

O d ů v o d n ě n í

Soud I. stupně shora citovaným rozsudkem zvýšil vyživovací povinnost otce k nezletilému Petrovi, s účinností od 1.1.1997 do 31.8.1997 částkou 1.000,- Kč měsíčně a s účinností od 1.9.1997 částkou 1.300,- Kč měsíčně, splatnou vždy do každého 15 dne v měsíci předem k rukám matky. Dále soud vyčíslil dluh na výživném vzniklý za dobu od 1.1.1997 ke 31.3.1998 v částce 9.350,- Kč a uložil tento dluh otci splácet ve splátkách po 300,- Kč měsíčně spolu s běžným výživným pod ztrátou výhody splátek. K odůvodnění svého rozhodnutí soud I. stupně uvedl, že k poslední soudní úpravě výživného pro nezletilého Petra došlo v roce 1993. V poměrech matky nedošlo od té doby k výrazným změnám. Je stále rozvedená a dosahuje příjmu kolem 13.000,- Kč čistého měsíčně. Otec je oproti tomu znovu ženatý, jeho manželka pracuje jako učitelka a její příjem činí kolem 9.000,- Kč čistého měsíčně. Otec je podnikatel v automobilové dopravě a dosahoval od roku 1996 příjmu kolem 3.236,- Kč měsíčně. Ten byl zjištěn na základě jeho daňového přiznání. Otec se stýkal do července 1997 se synem, poté se oba pohádali a došlo k přerušení jejich kontaktů. Při výpočtu výše výdělkových možností otce soud I. stupně vycházel ze zprávy Úřadu práce o volných místech a vzhledem k věku a ke vzdělání otce dospěl k závěru, že jeho výdělkové možnosti mu umožňují dosahovat příjem kolem 13.000,- Kč měsíčně. Nezletilý Petr je nyní žákem 8. třídy základní školy, jezdí na zimní i letní rekreaci a hraje volejbal. Soud I. stupně zvýšil výživné diferencovaně s ohledem na fakt, že až do léta 1997 se otec s nezletilým Petrem intenzivně stýkal a dobrovolně přispíval na jeho potřeby. S nástupem do dalšího ročníku vzdělávání v září 1997 však dle názoru soudu došlo na straně nezletilého ke změně poměrů, spočívající v tom, že se s ním otec přestal stýkat a potřeby nezletilého syna se zvýšily.

Proti tomuto rozsudku podal otec včas odvolání. V něm vytýkal soudu I. stupně, že se nedostatečně zabýval jeho majetkovými a výdělkovými poměry. Popřel rovněž, že by se již nestaral o svého syna a neměl o něj zájem. Dosud stanovené výživné otec platí včas a je ochoten se podílet na zvýšených výdajích v souvislosti s jeho mimoškolní činností. Kromě výživného v minulosti synovi zakoupil oblečení, jako např. zimní a sportovní budnu, šustákovou soupravu, sportovní boty, svetry, trička, školní vybavení apod.. Navrhl, aby odvolací soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil soudu I. stupně k dalšímu řízení a rozhodnutí.

Matka i opatrovník navrhli potvrzení napadeného rozsudku.

Odvolací soud přezkoumal rozsudek Obvodního soudu spolu s řízením, které mu předcházelo a dokazování doplnil.

K doplňující výpovědi otce bylo zjištěno, že ten od roku 1993 podniká. Od té doby vykazuje ztrátu při podnikání, nemůže si však dovolit začít pracovat v jiné profesi jako zaměstnanec, neboť jeho současná manželka je silná diabetička a on si může jako podnikatel určit dobu, kdy se bude o ní starat. Nebude přitom závislý na rozhodnutí zaměstnavatele. V roce 1993 si otec zakoupil pro své podnikání mikrobuse Ford za 300.000,- Kč a nemá žádné odpisy, neboť kupní cenu zaplatil v hotovosti. Se synem se nestýká jako dřív, protože podle jeho názoru mu matka brání ve styku. Otec se snaží dosahovat vyššího příjmu, shání si práce údržbáře apod., v současné době je to však obtížné.

Z potvrzení o příjmu matky za rok 1998 bylo zjištěno, že v tomto období dosáhla čistého měsíčního průměrného příjmu 13.007,- Kč.

Z přiznání otce k dani z příjmu fyzických osob za rok 1998 bylo zjištěno, že ten podniká v oboru silniční motorová doprava a dosáhl celkových příjmů za rok 1998 ve výši 159.137,50 Kč a výdaje činily za toto období 169.829,80 Kč. Rozdíl příjmu a výdajů tedy činí -10.692,30 Kč. Výdaje byly rozepsány na nákup materiálu a zboží ve výši 112.561,10 Kč, pojistné 24.922,- Kč a provozní režie 32.346,70 Kč, daň z příjmu nebyla hrazena.

Z potvrzení zaměstnavatele matky bylo zjištěno, že nezletilý Petr se zúčastnil v roce 1998 dětské zimní rekreace v Itálii v ceně 5.000,- Kč a letní dětské rekreace v Jižních Čechách v ceně 2.500,- Kč.

Z vyjádření matky před odvolacím soudem bylo zjištěno, že nezletilý Petr nastoupil v září 1998 na státní gymnázium, je členem fotbalového oddílu, s čímž jsou spojeny zvýšené výdaje. Matka je od 13.2.1999 na mateřské dovolené a přibyla jí další vyživovací povinnost. Dne 3.4.1999 se jí narodil syn Martin

Z rozhodnutí Městského úřadu Černošice z 5.5.1997, [redacted] bylo zjištěno, že Městský úřad projednal žádost [redacted] a změnu příjmení pro nezletilou dceru Kateřinu [redacted] na změnu příjmení [redacted] s tím, že žádosti bylo vyhověno v plném rozsahu ode dne nabytí právní moci rozhodnutí.

Na základě takto doplněného dokazování dospěl odvolací soud k závěru, že odvolání otce je částečně opodstatněné. Otec v poslední době vykazuje ztrátu na svých příjmech, nicméně nelze u něho učinit závěr ve smyslu § 96 odst. 1 zákona o rodině, že by se vzdal bez důležitého důvodu výhodnějšího zaměstnání či výdělečné činnosti, popřípadě podstupoval nepřiměřené majetkové riziko. V rámci svého podnikání se nevyhýbá řádnému příjmu. Odvolací soud vychází nárůzu, že jestliže otec déle než tři roky podniká ve ztrátě, nebo má prokazatelně nižší příjmy než odpovídá jeho schopnostem, tak teprve poté tuto skutečnost mu lze přikládat k tíži. V konkrétní situaci tomu tak není. Na druhé straně, jestliže otec tvrdil, že mu přibyla nová vyživovací povinnost k nezletilé Kateřině [redacted] k dceři jeho současné manželky, tak k této skutečnosti soud nepřihlédl. Jde o dítě jeho manželky, kterou si dosud zákonným způsobem neosvojil, pouze došlo ke změně příjmení. Toto dítě však nelze hodnotit jako novou vyživovací povinnost otce. Dále odvolací soud vzal v úvahu, že u nezletilého Petra se zvýšily jeho potřeby v souvislosti s nástupem na gymnázium v září 1998. Navíc matce přibyla nová vyživovací povinnost, jde však o změnu krátkodobou, ke které odvolací soud z tohoto důvodu nemohl výrazně přihlížet.

S ohledem na shora zjištěné skutečnosti odvolací soud postupoval dle § 220 odst. 2 o.s.ř.. Napadený rozsudek změnil jak ve výroku o běžném, tak i ve výroku o dlužném výživném. Vyživovací povinnost otce byla zvýšena za dobu od 1.1.1997 do 31.8.1998 na částku 750,- Kč měsíčně z původně vyměřené výše 500,- Kč měsíčně. Zde vzal odvolací soud v úvahu předchozí dobré vztahy otce s nezletilým Petrem. Je fakt, že otec se nad rámec placení výživného o nezletilého Petra staral a finančně na něho přispíval. Změna poměrů nastala k 1.9.1998, kdy nezletilý Petr byl přijat ke studiu na gymnáziu a došlo nepochybně ke zvýšení jeho potřeb v souvislosti se studiem, nákupem školních pomůcek, využívání volného času apod.. Proto bylo výživné zvýšeno od 1.9.1998 na částku 1.000,- Kč měsíčně. Takto stanovené výživné odpovídá zákonným kritériím uvedeným v ust. § 85 odst. 2 zákona o rodině a § 96 odst. 1 zákona o rodině. Ve zbývající části výroku o běžném výživném byl rozsudek soudu I. stupně jako věcně správný potvrzen dle § 219 o.s.ř..

Odvolací soud změnil rozsudek dále ve výroku o dlužném výživném dle § 220 odst. 2 o.s.ř.. Učinil tak proto, že v důsledku běhu času i změny výše běžného výživného byla v době rozhodování odvolacího soudu výše dlužného výživného

jiná než jak ji zjistil soud I. stupně. Mezi rodiči je nesporné, že otec hradil řádně a včas původně stanovené výživné předchozím soudním rozhodnutím v částce 500,- Kč měsíčně. Rozdíl mezi původně a nově měřeným výživným za dobu od ledna 1997 do října 1997 činí 250,- Kč měsíčně za dobu 10ti měsíců, rozdíl činí 2.500,- Kč. V době od září 1998 do dubna 1999 činí rozdíl mezi původně a nově vyměřeným výživným 250,- Kč, což za 8 měsíců činí 2.000,- Kč. Celkový dluh na výživném tedy činí 4.500,- Kč (2.500,-Kč+2.000,-Kč=4.500,-Kč). Tento dluh odvolací soud uložil otci uhradit ve splátkách po 300,- Kč měsíčně spolu s běžným výživným, počínaje dnem 1.6.1999 pod ztrátou výhody splátek.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e n í** odvolání přípustné.

V Praze dne 15. dubna 1999

[redacted]

předsedkyně senátu

Za správnost vyhotovení:

[redacted]

[redacted]

